

Protokół
z V posiedzenia Komitetu Monitorującego
program regionalny Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027
(dalej: Komitet, KM FEŁ2027)
29 listopada 2023 r. (forma: online)

1. Powitanie uczestników i przyjęcie porządku obrad.

Spotkanie rozpoczął **Pan Piotr Adamczyk – Zastępca Przewodniczącego Komitetu, Wicemarszałek Województwa Łódzkiego**, który na wstępie przywitał wszystkich uczestników. Podziękował za udział w posiedzeniu przedstawicielom Komisji Europejskiej: Panu Grzegorzowi Orawcowi z DG REGIO oraz Pani Anicie Klecha z DG EMPLOYMENT.

Pan Marszałek poinformował zebranych, że spotkanie będzie nagrywane w celu sporządzenia protokołu i przeszedł do przedstawienia porządku obrad, który w związku z brakiem uwag został przyjęty przez aklamację.

Następnie **Pan Marszałek** oddał głos **Pani Małgorzacie Zakrzewskiej – Zastępcy Członka Komitetu, Zastępcy Dyrektora Departamentu Polityki Regionalnej**, która krótko przedstawiła tematy będące przedmiotem dzisiejszego posiedzenia. Jednym z nich będzie informacja dotycząca wdrażania Funduszu Sprawiedliwej Transformacji przedstawiona przez Panią Dyrektora Departamentu ds. Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Po spotkaniu przedstawiony materiał zostanie rozesłany.

Poruszony zostanie również temat dotyczący konfliktu interesów. Materiały w tym zakresie przekazane zostały w dniu 17 listopada br. Podczas dyskusji będzie możliwość wyrażenia opinii, uwag i sugestii wobec propozycji zapisów do uwzględnienia w Regulaminie działania KM FEŁ2027. Powyższa propozycja była również przedmiotem dyskusji na posiedzeniu Grupy roboczej do spraw regulaminu KM FEŁ2027. Po etapie konsultacji, wprowadzenie odpowiednich zapisów do Regulaminu działania KM FEŁ2027 będzie poddane pod głosowanie na kolejnym posiedzeniu Komitetu.

W odniesieniu do Planu Ewaluacji programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 (dalej: Plan), który przekazany został w dniu 9 października br., omówione zostaną zgłoszone do niego uwagi i sugestie oraz wprowadzone korekty, a następnie Plan poddany zostanie pod głosowanie w celu jego przyjęcia.

Najobszerniejszym tematem będzie pakiet kryteriów wyboru projektów pod przyszłe konkursy, w odniesieniu do EFRR, EFS+ i FST. Stosowny materiał przekazany został w dniu 17 października br. W połowie listopada odbyły się 2 spotkania warsztatowe, oddzielnie dla kryteriów odnoszących się do wsparcia „miękkiego” i wsparcia „twardego”. W dniu 16 listopada br. przekazano poprawione materiały, do których

uwagi zostaną omówione w pierwszym punkcie porządku obrad dzisiejszego posiedzenia.

Wobec braku głosów, **Pan Piotr Adamczyk** przeszedł do kolejnego punktu porządku obrad tj. kryteriów wyboru projektów w ramach FEŁ2027 (w zakresie EFRR, EFS+ oraz FST). Jednocześnie przypomniał zebranim, że po omówieniu kryteriów będzie miała miejsce dyskusja, a następnie rozpocznie się głosowanie.

2. Kryteria wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 (w zakresie EFRR, EFS+ oraz FST).

Na wstępie **Pani Małgorzata Zakrzewska** odniosła się do materiału, który został przekazany w dniu 16 listopada br. i omówiła wprowadzone do niego autokorekty. W ramach kryteriów odnoszących się do wsparcia w zakresie B+R, pierwsze kryterium mówi o wpisywaniu się prac badawczych w RIS. Wyróżniono tu 3 typy projektów, z czego 2 mogą się zakończyć wdrożeniem prac badawczo-rozwojowych, natomiast typ 3. jest bardziej miękki, nastawiony na transfer technologii, jak też współpracę między przedsiębiorcami. Aby można było ocenić wszystkie 3 typy w ramach tego kryterium dopisano, że działania podejmowane w ramach typu 3. muszą wpisywać się w RIS.

Podobnie doprecyzowano drugie kryterium. Przemianowano je na „wdrożenie” i uzupełniono zapisy dotyczące prowadzenia prac badawczo-rozwojowych. Chodzi o to, żeby efektem prowadzonych prac badawczo-rozwojowych było wdrożenie ich wyników w ramach prowadzonej działalności. Doprecyzowano również, że nie musi to być działalność prowadzona w ramach projektu współfinansowanego z funduszy unijnych. Wystarczającym będzie zobowiązanie beneficjenta do przeprowadzenia i wdrożenia prac B+R w ramach realizowanej działalności.

Dodane zostało również kryterium dotyczące dotacji warunkowej, które jasno wskazuje, że w przypadku, gdy w projekcie będą przewidziane wydatki kwalifikowalne na wdrożenie wyników prac B+R, to brak ich realizacji oznaczać będzie konieczność zwrotu dotacji.

Wprowadzone zostały zmiany porządkujące: wszędzie tam gdzie w kolumnie „kryterium rozstrzygające” powtórzono zapis „kryterium rozstrzygające”, został on usunięty, gdyż sama nazwa kolumny wskazuje na rodzaj kryterium.

Dopisano preferencje dot. zaangażowania kobiet i osób młodych oraz dodano kryterium mówiące o kwestiach społecznych: jeżeli w ramach projektu planuje się innowacyjne rozwiązania, przyczyniające się do zwiększenia równości szans i niedyskryminacji, można za to dostać dodatkowe punkty.

W działaniu 1.5 *Konkurencyjność MŚP*, w kryteriach punktowych zmieniona została nazwa kryterium, żeby nie było wątpliwości, że chodzi o wskaźnik przedsiębiorczości gminy.

W kryteriach rozstrzygających stosowanych również w zakresie ZIT dopisano, że kryterium odnoszące się do realizacji wskaźnika nie dotyczy projektów ZIT, bowiem

w ramach ZIT planuje się zastosowanie niekonkurencyjnego sposobu wyboru projektu.

W dodanym na wniosek KE kryterium dotyczącym działań ochronnych tj. działań dotyczących bioróżnorodności, ale również ochrony przyrody, zarówno w jednym, jak i drugim działaniu, rozszerzono propozycję KE o przypadek, kiedy wobec braku planu ochrony rezerwatu przyrody można działać w oparciu o zadania ochronne, które dla danego obszaru są ustanawiane i wówczas również można liczyć na przyznanie punktów w tym zakresie.

Odnosząc się do kryteriów w zakresie EFS+, w których doprecyzowano, iż chodzi o projekty partnerskie czyli centra usług środowiskowych poinformowała, że więcej informacji w tym zakresie przekaże Pan Dyrektor Łukasz Chłądzyński.

W działaniu 8.4 *Zdrowy pracownik*, w kryterium pn. *Partnerstwo*, skorygowano niespójność zapisów pomiędzy kolumną „definicja kryterium i punktacja”, gdzie wskazano, że uzyskać można 0 albo 2 pkt, a kolumną „minimalna punktacja/maksymalna punktacja” z nieprawidłowym zapisem 0/1. W związku z tym zwiększeniu uległa również suma punktów możliwych do uzyskania w tym działaniu, z 17 do 18 pkt.

Skorygowano także sumę punktów w działaniu 8.5 *Poprawa organizacji pracy*. W kryteriach premiujących, po zsumowaniu punktów dla wszystkich kryteriów, zamiast 25 powinno być 20.

W działaniu 8.10 *Edukacja włączająca* wprowadzono korektę techniczną. Usunięty został przecinek po wyliczeniu punktów „a” i „b”, który mógłby to sugerować, że jest jeszcze kolejny warunek, a do spełnienia są tylko i wyłącznie 2 warunki.

W przypadku Funduszu Sprawiedliwej Transformacji wprowadzono analogiczne korekty, jak w przypadku EFRR, czyli w zakresie kryterium dotyczącego wdrożeń B+R dopisano wymaganie, że wdrożenia powinny być kontynuowane w ramach działalności danego beneficjenta. Ponadto, usunięto sformułowanie „kryterium rozstrzygające” w kolumnie o tym samym tytule.

Pani Dyrektor jeszcze raz poinformowała, że przedstawione zmiany wynikają z autokorekt wprowadzonych do materiału przekazanego w dniu 16 listopada br., do którego nie zgłoszono już żadnych uwag, Instytucja Zarządzająca uznaje zatem, że kryteria nie budzą już żadnych wątpliwości.

Następnie poinformowała jeszcze o 3 autokorektach technicznych – literówkach, które dotyczą kryteriów w obszarze EFRR i FST. Poprawki zostały wprowadzone o czym niniejszym informuje, aby zachować transparentność procesu.

Pierwsza poprawka dotyczy kryterium pn. *Zrównoważony rozwój*. W kryterium tym zabrakło litery „z” w wyrażeniu, które obecnie poprawnie brzmi: „z artykułem”.

W zakresie Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, w działaniu 9.1 *Gospodarka w transformacji* zmieniono w kryterium pn. *Warunki wsparcia projektu dotyczącego przedsięwzięcia termomodernizacyjnego*: „instalacją”, na: „instalację”, a w kryterium

pn. *Korzyści w realizacji projektu: „termomodernizacyjnego” na „termomodernizacyjnego”.*

Po omówieniu wprowadzonych zmian do kryteriów wyboru projektów, **Pani Dyrektor** poinformowała o dwóch sprawach, które są jeszcze przedmiotem dyskusji z Komisją Europejską. Pierwsza dotyczy kwestii deinstytucjonalizacji. Podejście do tej kwestii IZ FEŁ2027 oparte zostało na definicji opieki instytucjonalnej ujętej w ministerialnych wytycznych, które w latach 2014-2020 odnosiły się do Europejskiego Funduszu Społecznego, zawierały jednak również uregulowania dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Definicja opieki instytucjonalnej w okresie 2021-2027 została zaostrzona i znalazła odzwierciedlenie w wytycznych, które w swojej nazwie odnoszą się wyłącznie do EFS+. Chcąc zapewnić spójne podejście do rozumienia opieki instytucjonalnej oraz wychodząc z założenia, że zarówno Umowa Partnerstwa, jak i FEŁ2027 jasno wskazują co można, a czego nie można wspierać zarówno z EFRR, jak i z EFS uważamy, że koncepcja odwołania się również w przypadku EFRR do wytycznych, które określają definicję na poziomie kraju, jest zasadne. Jako IZ jesteśmy zobligowani do jej stosowania w zakresie EFS+ i nie ma możliwości żeby od niej odejść. Nie jest to problemem tym bardziej, że wpisuje się w założenia i doświadczenia, które zostały wyniesione z poprzedniej perspektywy. Choć definicję doprecyzowano i dość rygorystycznie ograniczono, Komisja Europejska nadal jednak uważa, że wytyczne dotyczą EFS+ i nie powinno się na nie powoływać w przypadku EFRR. Przeniesienie tej definicji do kryteriów jest rozwiązaniem mało elastycznym, bowiem chcemy mieć zapewnioną spójność tej definicji z tym, co obowiązuje w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego+ i z tym, co obowiązuje w Polsce jako kraju członkowskim. W odpowiedzi na propozycję IZ powołania się na wytyczne dotyczące EFS+, KE wczoraj pod koniec dnia, zasugerowała powołanie się na artykuł 19 konwencji dotyczącej osób niepełnosprawnych i na komentarz nr 5, który liczy ok. 30 stron. IZ nie jest przekonana, że w ten sposób powinny być formułowane kryteria. W związku z tym IZ chce podjąć rozmowy z Ministerstwem gdyż w obecnej sytuacji definicja w zakresie opieki instytucjonalnej jest uregulowana w wytycznych w zakresie EFS+, nie ma natomiast takiej definicji w zakresie EFRR. Każdy program określa ją sam w różny sposób, np. opisuje warunki lub powołuje się na konwencję i komentarze, które są dość ogólne i mogą być w różny sposób rozumiane i interpretowane. Najważniejsze aby było to użyteczne i zrozumiałe dla beneficjenta i dla IZ. W związku z tym, że nie można dojść w tej kwestii do porozumienia **Pani Dyrektor** zaproponowała, żeby ze względu na sporne kryterium wyłączyć z głosowania kryteria dla działania 6.2 *Infrastruktura społeczna* w EFRR oraz dla projektów tego samego typu w FST. Ostateczne uzgodnienie z KE oraz z Ministerstwem, w jaki sposób rozumieć opiekę instytucjonalną, długoterminową, czy całodobową jest ważne w kontekście kontroli i audytów. Powyższa decyzja będzie się wiązała z przesunięciem naboru, który planowano w drugiej połowie stycznia. Decyzję odnośnie powyższego kryterium należy przenieść na kolejne posiedzenie Komitetu, który najprawdopodobniej odbędzie się w lutym. Pozostałe kwestie można uznać za ustalone.

W przypadku pierwszej uwagi jest szansa na porozumienie na jutrzejszym Rocznym Spotkaniu Przeglądowym, podczas którego może zostać wypracowany zapis satysfakcjonujący obie strony. Chodzi o kwestię powoływania się na Program. IZ stoi na stanowisku żeby nie proponować kryteriów, które mówią o zgodności z Programem dlatego, że to jest kryterium nieprecyzyjne, w ramach którego jest za dużo niewiadomych i które sprawiać będzie problem beneficjentom, ale także IZ, aby w praktyce ocenić zgodność z Programem, który jest szerokim dokumentem. Program zawiera warunki zero-jedynkowe i premiujące, które wszystkie muszą być odzwierciedlone w kryteriach. Poza tym, kryteria obejmują również warunki wynikające z Umowy Partnerstwa, z rozporządzeń, czy z innych dokumentów i wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, staramy się to doprecyzować. W związku z tym IZ proponuje pozostać przy obecnych zapisach, gdyż do tej pory nie było sygnałów, że w kryteriach nie zostały ujęte jakieś ważne aspekty. Podejście IZ do kryteriów jest takie, aby były one jak najbardziej doprecyzowane, uszczegółowione w taki sposób, żeby zarówno beneficjenci, ale i oceniający projekty przez pryzmat tych kryteriów – zarówno pracownicy IZ, jak i eksperci, tak samo je rozumieli i interpretowali. Rozumie chęć odwołania się do Programu jako dokumentu nadrzędnego, jednak należy też pamiętać, że Program zawiera wiele informacji ogólnych, które wymagają doprecyzowania.

Pani Dyrektor wyraziła nadzieję, że jutrzejsze spotkanie roczne z KE pozwoli w bezpośredniej rozmowie ustalić wszystkie szczegóły i wypracować wymagane doprecyzowania zapisów. Podkreśliła także ponownie, że wszystkie warunki wynikające z Programu zostały ujęte w kryteriach zarówno tych obecnie proponowanych, jak i tych które zostały już przyjęte, w oparciu o które prowadzone są nabory.

Następnie **Pan Łukasz Chładzyński – Zastępca Członka Komitetu, Zastępca Dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi** omówił uwagi do kryteriów w zakresie EFS+ zgłoszone w drugiej turze konsultacji oraz ostatnią korespondencję z DG EMPLOYMENT. Stwierdził, że uwagi świadczą o dużym zainteresowaniu, co pozwala na wypracowanie optymalnych rozwiązań również odnośnie dwóch zgłoszonych obecnie uwag do kryteriów. Pierwszą uwagę dotyczącą Priorytetu VII zgłosiło MFiPR, podtrzymując swoje stanowisko, zgodnie z którym ze środków EFS+ powinny być wspierane centra usług społecznych (CUS), których zasady funkcjonowania zostały określone w przepisach prawnych, a nie centra usług środowiskowych (CUŚ), które zostały wskazane, jako typ operacji możliwych do realizacji w ramach działania. MFiPR poprosiło o usunięcie tego typu operacji powołując się na fakt, że CUŚ nie ma w Programie, SzOP oraz Umowie Partnerstwa. W odpowiedzi **Pan Łukasz Chładzyński** poinformował, że bezpośrednio w Programie, w celu szczegółowym 4.XI, na stronie 202, wyraźnie jest wskazane, że zwiększenie dostępu do usług społecznych będzie realizowane dzięki możliwości tworzenia centrów usług społecznych (w skrócie: CUS). Dodatkowo, na stronie 204 występuje także wyróżniony typ operacji, czyli wsparcie tworzenia i funkcjonowania centrów usług społecznych (CUS). Zatem w Programie wskazana jest możliwość realizowania centrów usług społecznych (CUS) określonych w polskim

prawodawstwie. **Pan Dyrektor** podkreślił również, że zgodnie z harmonogramem naborów opublikowanym na stronie internetowej, na przyszły rok zaplanowany jest konkurs na centra usług społecznych. Propozycja kryteriów wyboru projektów w tym zakresie zostanie wypracowana wspólnie z Regionalnym Centrum Polityki Społecznej w Łodzi i przedłożona na kolejne posiedzenie KM FEŁ2027. Dodatkowo, od 2017 roku, jeszcze przed ustawą o CUS, w województwie łódzkim udało się zdobyć bardzo dobre doświadczenia w zakresie realizacji centrów usług środowiskowych (CUŚ). W poprzedniej perspektywie przeznaczaliśmy na ten typ wsparcia prawie 180 mln zł. Zapisy o centrach usług środowiskowych (CUŚ) znajdują się w Programie, m.in. w celu szczegółowym 4.XI, na stronie 203 jest zapis, który mówi, iż w ramach zwiększania dostępności do usług w poszczególnych powiatach i gminach województwa, zakłada się między innymi kontynuację i rozwój idei projektów partnerskich realizowanych przez samorzady różnych szczebli wspólnie z podmiotami spoza sektora finansów publicznych. Ta idea wybrzmiała już w poprzedniej perspektywie, a wynikała między innymi z rekomendacji w wytycznych dotyczących włączenia społecznego. W obecnych wytycznych dotyczących EFS+, o których była już dzisiaj mowa, w sekcji 4.3. również jest nawiązanie, zaproponowane przez MFIPR, żeby projekty zawierające komponent partnerski i współpracę z podmiotami ekonomii społecznej (PES) były w ramach Programu realizowane. I takie wsparcie w ramach FEŁ2027 jest kontynuowane. Jedyne co może budzić wątpliwości, to niefortunnie podobne skróty: CUS oraz CUŚ. Odnosząc się do zapisów w kryteriach dostępu dla działania 07.09, nie jest to typ operacji. Typy operacji w tym przypadku są dwa: 1. i 4., czyli rozwój usług społecznych i podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr. Natomiast zapis brzmiący obecnie: „projekty partnerskie – (centra usług środowiskowych)”, jest tylko i wyłącznie w celu rozróżnienia i podkreślenia, że projekty będą realizowane w formie partnerskiej. Podsumowując, **Pan Dyrektor** jeszcze raz podkreślił, że w Programie występują zarówno zapisy odnośnie CUS – uregulowanych prawnie, jak i te dotyczące CUŚ, na które nabór już się odbył, a w odpowiedzi wpłynęły wnioski na rekordową kwotę 250 mln zł. Świadczy to o tym, że idea zapoczątkowana w poprzedniej perspektywie zyskała uznanie i oczekiwana jest jej kontynuacja.

Następnie **Pan Łukasz Chładzyński** przeszedł do drugiej uwagi, zgłoszonej powtórnie przez Miasto Łódź, w zakresie dziennych domów opieki medycznej. Zgodnie z założeniami z poprzedniej perspektywy finansowej, finansowanie domów opieki medycznej miało znaleźć się w koszyku świadczeń gwarantowanych przez NFZ, co jednak do dziś nie nastąpiło. Jednocześnie, kończy się realizacja projektu z poprzedniej perspektywy, w ramach którego przewidziane było tworzenie dziennych domów opieki medycznej. Przed uruchomieniem wsparcia w ramach obecnej perspektywy zasadna jest weryfikacja trwałości tego projektu. Nie wyklucza to realizacji przedmiotowego wsparcia w późniejszych naborach lub ogłoszenia wyodrębnionego naboru na tę formę wsparcia. Natomiast ze strony Miasta Łodzi wpłynęła uwaga, że realizacja dziennych domów opieki medycznej została wpisana jako jedno z działań z zakresu usług zdrowotnych, w związku z tym błędne jest wyjaśnienie, iż wyżej wymienione działania nie zostały przewidziane w nowej

perspektywie unijnej na lata 2021-2027. W FEŁ2027, w celu szczegółowym 4.XI, na stronie 202 jest zapis dotyczący realizacji usług zdrowotnych, między innymi w formie opieki w ramach dziennych domów opieki medycznej. W pierwszym naborze dotyczącym usług zdrowotnych wsparcie w tym zakresie rzeczywiście nie zostało przewidziane. Dotychczasowe doświadczenia (realizacja 4 projektów) są niestety negatywne, głównie jeżeli chodzi o możliwość końcowego rozliczenia i zatwierdzenia wniosków. Planowane jest skierowanie zapytania do innych regionów o ich doświadczenia w tym zakresie. Być może uda się skorzystać z ich „dobrych praktyk”. Dodatkowo, w przyszłym tygodniu tj. w dniu 11 grudnia 2023 r. organizowane jest posiedzenie Komitetu Sterującego ds. zdrowia, podczas którego temat ten będzie mógł również zostać przedyskutowany. Choć każdy wnioskodawca zgodnie z regulaminem, świadomie zobowiązuje się do zastosowania trwałości, jednak rzeczywiste działania temu przeczą. Do standardu dziennego domu opieki medycznej należy trwałość instytucjonalna. Zdaniem IZ jest ona niewystarczająca. IZ liczy na to, że Komisja Europejska również poprze to stanowisko. Chodzi o to, żeby znaczące środki przeznaczone na wsparcie utworzenia dziennego domu opieki medycznej nie zostały zmarnowane, ale aby po zakończeniu realizacji projektu mógł on dalej funkcjonować pełnoprawnie, czyli żeby wymagany tam w standardzie personel i warunki były utrzymane. Niestety wnioskodawcy odstępują od podpisywania umów, które ich do tego zobowiązują. Mówimy o działalności podmiotów, w których musi być zapewniona odpowiednia kadra medyczna, personel pielęgniarski oraz warunki sanitarno-techniczne. Trzeba zapewnić środki na opłacenie energii, personelu, lekarza i wszystkich innych niezbędnych kosztów. Trzeba również pamiętać, że pozyskanie personelu lekarskiego, czy pielęgniarskiego nie jest proste i możliwe z dnia na dzień. Średni koszt funkcjonowania dziennego domu opieki medycznej w okresie trwałości jest bardzo wysoki. Mowa tu o dziesiątkach, jeżeli nie setkach tysięcy złotych. Realizatorzy takich projektów zgłaszają, że nie dysponują wystarczającymi środkami, żeby taką trwałość zapewnić. Jeżeli chodzi o uczestników, to średni miesięczny koszt pobytu w dziennym domu opieki medycznej jest rzędu kilku tysięcy złotych, np. pobyt w DPS na terenie Miasta Łodzi to koszt nawet do 8 000 zł. Podsumowując, **Pan Dyrektor** podkreślił, że zapisy dotyczące możliwości wsparcia dziennych domów opieki medycznej znajdują się zarówno w Programie, jak i w SzOP. W przyszłości taka forma wsparcia nie jest wykluczona, ale należy wcześniej wypracować odpowiednie podejście do kwestii trwałości projektów, biorąc pod uwagę, że wsparcie udzielane jest ze środków publicznych, europejskich.

Dyskusję rozpoczął **Pan Grzegorz Orawiec**, który poinformował, że chciałby poruszyć trzy kwestie. Na początek poprosił o potwierdzenie, że wszystkie referowane przez **Panią Małgorzatę Zakrzewską** autokorekty zostały uwzględnione w ostatniej turze przekazywanych materiałów, oprócz literówek.

Pani Małgorzata Zakrzewska potwierdziła.

Pan Grzegorz Orawiec przeszedł do kolejnych dwóch tematów dotyczących uwag KE, które zostają podtrzymane. Sprawa pierwsza to cel 4 w zakresie deinstytucjonalizacji i odwołanie się do wytycznych EFS+. **Pan Grzegorz Orawiec**

podziękował, że w wyniku dialogu z KE, IZ zdecydowała się zdjąć z dzisiejszego porządku głosowanie nad przyjęciem kryteriów w tym zakresie i wrócić do nich po ostatecznym uzgodnieniu. Sprawa jest bardzo ważna, szczególnie w kontekście jakości projektów wybieranych w EFRR i ich spójności z EFS+ oraz biorąc pod uwagę doświadczenia perspektywy 2014-2020. W tym punkcie **Pan Grzegorz Orawiec** poprosił **Panią Katarzynę Głowacką-Rochebonne z DG REGIO** o przedstawienie dodatkowych informacji, w celu zyskania jasności na temat stanowiska KE w tym zakresie.

Na wstępie **Pani Katarzyna Głowacka-Rochebonne** poinformowała, że w swoim wydziale w DG REGIO koordynuje ten temat i w związku z tym chce wyjaśnić podejście KE do tej kwestii, żeby zostało dobrze zrozumiane. KE w żadnym razie nie chce blokować wdrażania przedmiotowego działania i jest gotowa do dialogu w celu wypracowania rozwiązania. Nie jest prawdą, że KE zasugerowała zastąpienie odwołania do wytycznych odwołaniem do konwencji i komentarza nr 5. Zostało to zaproponowane, jako opcja „b”, pewnego rodzaju kompromis, który pomoże rozwiązać ten problem. Pierwszą i naczelną sugestią KE, zgłoszoną już w pierwszej rundzie uwag, było wprowadzenie do kryteriów elementów definiujących czym jest deinstytucjonalizacja. IZ niestety nie zaaprobowало tej propozycji, a jest to opcja, którą sugerujemy na pierwszym miejscu. **Pani Katarzyna Głowacka-Rochebonne** jeszcze raz w tym miejscu podkreśliła otwartość do współpracy i poinformowała, iż pięć regionów przyjęło już kryteria w ramach różnych obszarów w celu szczegółowym 4.III, również w tym, który jest przedmiotem obecnej dyskusji. Udało się, bez odniesienia do wytycznych, zawrzeć w kryteriach kluczowe elementy, które uniemożliwiają wsparcie instytucji, co jest w tym przypadku najistotniejsze. Kryteria muszą dobrze odzwierciedlać zamierzenia Programu. Następnie **Pani Katarzyna Głowacka-Rochebonne** odniosła się do wypowiedzi Pani Małgorzaty Zakrzewskiej, w której stwierdziła, że wytyczne dotyczące EFS+ podają definicję obowiązującą w całym kraju. Nie jest to do końca prawda, ponieważ są to wytyczne dotyczące tylko i wyłącznie EFS+, a jeśli faktycznie jest to powszechnie obowiązująca definicja, to warto byłoby się zastanowić nad zmianą tytułu, czy zakresu tych wytycznych. Jeżeli istniał będzie dokument, w którym znajdzie się ogólnokrajowa definicji w odniesieniu do EFRR, wówczas można rozważyć powołanie się na taki krajowy dokument. Dla KE najważniejsze jest jednak odniesienie się do dokumentów europejskich oraz zawarcie w kryteriach konkretnych informacji tak, żeby projektodawca wiedział, jakie musi spełnić wymogi. Podsumowując, **Pani Katarzyna Głowacka-Rochebonne** stwierdziła, iż nie należy dopuścić do sytuacji, w której beneficjent wnioskując o wsparcie z EFRR zobowiązany będzie do korzystania z wytycznych EFS+. Z punktu widzenia prawnego i audytowego może to spowodować kłopoty, których należy unikać. Dobrym przykładem jest właśnie Łódzkie i stosowanie wytycznych w zakresie deinstytucjonalizacji z zeszłej perspektywy, kiedy kłopoty sprawiło użycie w wytycznych spójnika „lub” i „oraz”. Skoro tak prosta z pozoru sprawa okazała się nieoczywista, to co dopiero może spowodować odwołanie się do wytycznych, które nie dotyczą danego funduszu. Na koniec, **Pani Katarzyna Głowacka-Rochebonne**

wyraziła gotowość do współpracy w celu wypracowania kryteriów dla przedmiotowego naboru.

Uzupełniając, **Pan Grzegorz Orawiec** podkreślił, że KE zależy aby zapisy proponowane w kryteriach wynikały bezpośrednio z odpowiednich wytycznych i były uzgodnione z KE. Na dziś obowiązują wytyczne dot. EFS+, a nie EFFR w tym zakresie. Poprosił o dalszy dialog z KE i sfinalizowanie tej sprawy, co jest szczególnie ważne w kontekście województwa łódzkiego, w którym nadal trwają prace dotyczące okresu 2014-2020 w tym zakresie. Następnie odniósł się do kolejnego tematu dotyczącego badania w ramach kryteriów, zgodności z Programem. Podkreślił, że KE podtrzymuje swoje stanowisko i negatywną opinię odnośnie obecnych zapisów kryteriów, co czyniła już wielokrotnie w ramach poszczególnych rund opiniowania kryteriów. Po raz kolejny przypomniał, że projekty otrzymują dofinansowanie na podstawie Programu wynegocjowanego z KE, a nie na podstawie SzOP, który jest dokumentem wewnętrznym, uszczegóławiającym zapisy Programu. Dodał także, że należy mieć na uwadze, że decyzja finansowa dotycząca Programu została wydana przez KE na podstawie Umowy Partnerstwa, a kryteria odnoszą się do projektów wybieranych w ramach Programu. Nie obowiązują również żadne zasady ani przepisy, które wskazywałyby, że KE ocenia SzOP. SzOP jest dokumentem wewnętrznym IZ, która w dowolnym momencie może go modyfikować. W ocenie KE, obecnie kryteria nie odwołują się bezpośrednio do Programu. Odnosząc się do wypowiedzi Pani Małgorzaty Zakrzewskiej, która poinformowała, że Program jest odzwierciedlony w kryteriach, **Pan Grzegorz Orawiec** podkreślił, że KE chce aby w kryteriach wybrzmiało przede wszystkim, że ich zapisy są odzwierciedleniem Programu. Zauważył, że w regionach różnie podchodzi się do kwestii tych zapisów i zasugerował, aby sprawdzić w jakiej formie robią to inne IZ. Zgodził się, że kryteria przygotowuje IZ, natomiast beneficjenci oraz inni interesariusze, w tym KE, mają prawo się odnieść do zaproponowanych zapisów. KE skorzystała z tego przywileju i poprosiła o ujęcie zapisu dotyczącego zgodności z Programem dając nawet propozycję konkretnego zapisu do dalszej dyskusji, jednak IZ konsekwentnie odrzuca tę propozycję. Na zakończenie zauważył, że odpowiadając na pytanie jakiegokolwiek instytucji kontrolnej, czy audytowej o to, w jaki sposób zapewniona została zgodność realizowanego wsparcia z Programem, IZ nie będzie mogła odwołać się do kryteriów, ponieważ nie weryfikują one zgodności z Programem, a jedynie z SzOP, Dodał także, że na jutrzejszym spotkaniu bilateralnym kwestia kryteriów będzie również przedmiotem rozmów.

Pani Joanna Bogaj-Maciejewska – Zastępca Członka Komitetu, reprezentująca Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej, z ramienia Instytucji ds. koordynacji wdrażania EFS+, odpowiedzialnej za wytyczne w zakresie EFS+, odniosła się do kwestii definicji opieki instytucjonalnej. Poinformowała, że Ministerstwo w ramach konsultacji poprzednich wytycznych nie otrzymało od KE żadnych zastrzeżeń w tym zakresie. Podkreśliła, że przedmiotowa definicja, tak jak to było już wcześniej powiedziane, została zaostrożona względem poprzedniej perspektywy, a także dosyć mocno sprecyzowana i intensywnie skonsultowana, dlatego z perspektywy Ministerstwa wydaje się odpowiednia. Zaproponowała rozważenie wskazania wprost

tej definicji w kryterium. Poprosiła KE o odniesienie się do powyższej propozycji. Drugim tematem jaki poruszyła była kwestia CUŚ i CUS. Odniosła się do omawianej wcześniej kwestii wytycznych w odniesieniu do partnerstw publiczno-społecznych, które wskazują, że premiovane projekty powinny zakładać komponent stworzenia CUS w trakcie lub na zakończenie realizacji projektu. Zauważyła, że rzeczywiście znajduje się tam zapis: „lub partnerstw publiczno-społecznych”. W związku z powyższym MFiPR podtrzymuje swoje stanowisko, zgodnie z którym nie ma uzasadnienia dla premiowania działań, które nie wynikają wprost z Programu, podczas gdy zawarty jest w nim zapis dotyczący CUS. Poparła działania IZ dotyczące wsparcia CUS i poinformowała, że inne regiony ogłosiły już nabory na CUS i cieszyły się one dużą popularnością, kilkukrotnie przewyższającą w niektórych województwach zakładaną alokację. Zatem argument, że CUŚ są bardzo popularne może wynikać z konieczności koordynacji usług nie tylko w ramach jednego modelu. Zasugerowała ewentualne uwzględnienie dwóch opcji, zarówno CUŚ, jak i CUS, ponieważ nie ma uzasadnienia dla realizacji wyłącznie CUŚ, skoro przywołane wytyczne mówią o CUS.

W odpowiedzi, **Pan Łukasz Chłądzyński** jeszcze raz podkreślił, że Program zakłada realizację usług zarówno w postaci CUS, co ma odzwierciedlenie w zapisach celu szczegółowego 4.XI, gdzie przewidziano zwiększenie dostępu do usług społecznych poprzez możliwość tworzenia CUS, co jest wyraźnym odesłaniem do wytycznych (Rozdział 4.3 pkt. 5 – CUS). Taki typ wsparcia opisano na stronie 204 Programu. Zatem wsparcie CUS jest przewidziane w Programie oraz zaplanowanych naborach. Obok tego natomiast, nie jako typ wsparcia, ale sposób realizacji projektów, pewnego rodzaju podejście do partnerstw, jest także w Programie zapis, że w ramach zwiększania dostępności do usług w poszczególnych powiatach i gminach województwa zakłada się kontynuację działań z poprzedniej perspektywy i rozwój idei projektów partnerskich, realizowanych przez samorządy różnych szczebli, zarówno powiaty, jak i gminy, z podmiotami spoza sektora finansów publicznych, czyli PES. W Programie obok siebie są zarówno zapisy dotyczące CUS, jako oddzielny typ wsparcia, ale również zapisy dotyczące projektów partnerskich, które nie są typem wsparcia, a sposobem realizacji projektów. Natomiast typ wsparcia, który to obejmuje, to są usługi społeczne i usługi zdrowotne w formie zdeinstytucjonalizowanej. Zakładana jest zatem realizacja obydwu działań. Program przewiduje, jako oddzielny typ wsparcia, realizację CUS – tzw. ustawa prezydencka. A CUŚ są promowanym w województwie łódzkim rozwiązaniem, które z sukcesem realizowane było w poprzedniej perspektywie w ramach usług społecznych i zdrowotnych. **Pan Dyrektor** jeszcze raz zaznaczył, że CUŚ nie są typem wsparcia, a jedynie sposobem realizacji Programu, modelem podejścia do kompleksowego współdziałania partnerstwa. Ważne jest dobre zrozumienie i rozróżnienie tych działań, których realizacja cieszy się dużym powodzeniem w społeczności lokalnej. **Pan Dyrektor** zapewnił, że żadne z tych działań nie jest realizowane kosztem drugiego. CUŚ to tylko sposób podejścia do usług typu wsparcia społecznego i zdrowotnego, ich kompleksowości oraz do partnerstwa. Natomiast CUS, to oddzielny typ wsparcia, na który w najbliższej przyszłości zostanie ogłoszony nabór,

i dla którego opracowane zostaną oddzielne kryteria. Obecnie są one konsultowane z Regionalnym Centrum Polityki Społecznej w Łodzi.

Z kolei, **Pani Małgorzata Zakrzewska** podkreśliła, że w ramach FEŁ2027 składającego się z 3 funduszy, w zakresie EFS+ stosuje się, obowiązujące wszystkie państwa członkowskie, wytyczne w zakresie EFS+ i definicję w nich zawartą. Kwestia przeniesienia zapisów definicji do kryteriów była rozważana, jednak nie do końca jest jasne, czy dopuszczalne jest jej zastosowanie również w zakresie EFRR. IZ chciała ją w całości zastosować, biorąc pod uwagę planowany na styczeń konkurs. Aktualnie procedowane są zmiany wytycznych w zakresie EFS+, w ramach których doprecyzowywane jest właśnie, co należy rozumieć przez opiekę długoterminową. IZ chciałaby mieć pewność, że zastosowane kryterium i definicja będzie adekwatna na czas ogłoszenia naboru, ponieważ po zatwierdzeniu kryteriów przez KM, IZ nie ma już możliwości ich samodzielnego zmieniania, nawet jeśli zmieni się prawo.

W związku z tym, że to KM jest uprawniony do zatwierdzania kryteriów, konieczne byłoby wówczas wstrzymanie konkursu i zgłoszenie autokorekty do kryteriów. Najbardziej elastycznym rozwiązaniem, które zapobiegnie konieczności wstrzymania ogłoszonego konkursu, będzie powołanie się na już istniejącą definicję. W związku z powyższym **Pani Dyrektor** zaproponowała, żeby powyższe kryterium wyłączyć z procedowania na dzisiejszym posiedzeniu i doprecyzować jego treść w trybie kontaktów roboczych. Odnosząc się z kolei do kwestii dotyczącej weryfikacji zgodności projektów z Programem zgodziła się, że to Program został wynegocjowany z KE, natomiast faktem jest również, że IZ nie ma całkowitej dowolności w kształtowaniu SzOP. Zwróciła uwagę, że jest to dokument bardziej techniczny, który wypełniany jest w systemie informatycznym, do którego przeniesione zostają zapisy z Programu. Z listy rozwijanej wybierany jest cel szczegółowy, podstawy pomocy publicznej, wskaźniki które należy zastosować w ramach poszczególnych działań, kody interwencji. Jedyną częścią tego dokumentu, gdzie można doprecyzować pewne aspekty są typy projektów i beneficjenci. Wszystkie inne warunki, które wynikają z Programu mają odzwierciedlenie w kryteriach, a zatem są z nim zgodne. SzOP i każda jego zmiana w formie projektu jest przyjmowana przez ZWŁ i wysyłana do opiniowania do MFIPR, które czuwa nad zgodnością z Umową Partnerstwa i wytycznymi. Wyjaśniła, że za każdym razem analizowane są wszelkie uwagi i sugestie, i jeśli jest taka konieczność IZ wycofuje się ze swoich propozycji. Jako przykład podała odmienną interpretację zapisów z Umowy Partnerstwa dotyczących wsparcia IOB. W wyniku uwag i konsultacji z MFIPR oraz KE, IZ podjęła decyzję o usunięciu z SzOP jednego typu projektu. Zasugerowała, aby konkretne brzmienie kryterium zostało jeszcze szczegółowo omówione podczas planowanego spotkania z KE w dniu 30.11.2023 r., ponieważ zaproponowane przez KE brzmienie tego kryterium nie wydaje się być łatwe do oceny i zrozumienia przez beneficjentów. Na koniec **Pani Dyrektor** wyraziła nadzieję, że wspólnie uda się wypracować zapisy, które będą satysfakcjonowały obie strony.

Pan Grzegorz Orawiec dziękując za przekazane informacje potwierdził, że KE jest w bieżącym dialogu z IZ i zapewnił, że KE nie ma zastrzeżeń co do prawidłowości

prowadzenia przez IZ procesu przygotowywania kryteriów, czy też wdrażania Programu. Potwierdził, że SzOP jest dokumentem technicznym i dlatego należy odwoływać się do Programu wynegocjowanego z KE. Przyznał, że to IZ proponuje zapisy do kryteriów i ponosi całkowitą odpowiedzialność za ich kształt, natomiast dziwi, że nie ma w nich odniesienia do Programu ponieważ powinien to być fundament do oceny i weryfikacji projektów, co jest kluczowe dla zapewnienia bezpieczeństwa IZ. Odwoływanie się w kryteriach do SzOP, który jest dokumentem technicznym, zmienianym regularnie co 2-3 miesiące, nie ma uzasadnienia. Reasumując, podtrzymał negatywną opinię DG REGIO dotyczącą obecnych zapisów kryteriów w tym zakresie. Poprosił, aby na spotkaniu rocznym z KE, IZ zaproponowała zapisy dotyczące kryteriów zarówno w zakresie zgodności z Programem, jak i deinstytucjonalizacji. Podkreślił, że tym razem wyjątkowo KE zaproponowała zapisy w kryteriach w celu rozwiązania problemu, natomiast co do zasady to IZ proponuje ich zapisy.

Pan Piotr Adamczyk potwierdził możliwość dalszej dyskusji w przedmiotowym zakresie na jutrzejszym spotkaniu roboczym, a następnie w związku z brakiem dalszych głosów w dyskusji, zarządził głosowanie nad projektami 3 uchwał.

Pani Małgorzata Zakrzewska dla porządku, zaprezentowała jeszcze pierwszą z podlegających głosowaniu uchwał tj. zmieniającą uchwałę w sprawie zatwierdzenia kryteriów wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2007 w zakresie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Zarówno z treści uchwały, uzasadnienia, jak i załączników usunięty został zapis dotyczący działania 6.2. *Infrastruktura społeczna*. Zmiana w powyższym zakresie, w odniesieniu do działania 9.2 *Społeczeństwo w transformacji* wprowadzona została również w uchwale dotyczącej FST.

Następnie rozpoczęło się głosowanie nad Uchwałą nr 20/23 Komitetu Monitorującego program regionalny Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 z dnia 29 listopada 2023 r. zmieniającą uchwałę w sprawie zatwierdzenia kryteriów wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2007 w zakresie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W głosowaniu wzięło udział 37 osób, oddano 37 ważnych głosów, w tym:

- 29 „za” podjęciem uchwały,
- brak głosów „przeciw” jej podjęciu oraz
- 8 głosów „wstrzymujących się”.

Tym samym uchwała została podjęta.

Następnie głosowano nad uchwałą nr 21/23 Komitetu Monitorującego program regionalny Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 z dnia 29 listopada 2023 r. zmieniającą uchwałę w sprawie zatwierdzenia kryteriów wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 w zakresie Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.

W głosowaniu wzięło udział 37 osób, oddano 37 ważnych głosów, w tym:

- 22 „za” podjęciem uchwały,
- 1 „przeciw” jej podjęciu oraz
- 14 głosów „wstrzymujących się”.

Tym samym uchwała została podjęta.

Ostatnią z podejmowanych uchwał w tym bloku tematycznym była uchwała nr 22/23 Komitetu Monitorującego program regionalny Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 z dnia 29 listopada 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zatwierdzenia kryteriów wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 w zakresie Funduszu Sprawiedliwej Transformacji.

W głosowaniu wzięło udział 38 osób, oddano 38 ważnych głosów, w tym:

- 24 „za” podjęciem uchwały,
- 0 „przeciw” jej podjęciu oraz
- 14 głosów „wstrzymujących się”.

Tym samym uchwała została podjęta.

3. Plan Ewaluacji programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 (dalej: Plan Ewaluacji FEŁ2027, Plan).

Pan Adam Kobylański – Naczelnik Wydziału Ewaluacji w Departamencie Polityki Regionalnej przedstawił informacje na temat harmonogramu zatwierdzania i specyfiki dokumentu jakim jest Plan Ewaluacji FEŁ2027 (prezentacja w załączeniu).

Podstawą prawną regulującą kwestię przygotowania Planu Ewaluacji FEŁ2027 jest przede wszystkim Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060, wskazujące na IZ jako podmiot odpowiedzialny za przygotowanie planu oraz na konieczność przedłożenia planu KM najpóźniej rok po decyzji zatwierdzającej program (art.44), który w przypadku FEŁ2027 minie w dniu 5 grudnia 2023 r., co oznacza że wymagany termin zostanie dochowany. Z kolei art. 40 ust. 2 rozporządzenia ogólnego mówi o tym, że to komitet monitorujący zatwierdza Plan ewaluacji. Dodatkowo, obowiązki w tym zakresie wskazuje także Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 , w art. 8 ust.2 pkt 11). Z kolei Rozdział piętnasty Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce, w sposób ogólny odnosi się do kwestii ewaluacji wskazując między innymi, że szczegółowe rozstrzygnięcia i zasady funkcjonowania systemu ewaluacji polityki spójności zostaną zawarte w odpowiednich wytycznych. Ponadto, Umowa Partnerstwa wskazuje, że proces ewaluacji będzie realizowany przez jednostki ewaluacyjne zlokalizowane w administracji publicznej, która realizuje politykę spójności w Polsce, natomiast proces ewaluacji programów będzie prowadzony w oparciu o plany ewaluacji sporządzane przez jednostki ewaluacyjne na podstawie wytycznych przygotowanych przez Krajową Jednostkę Ewaluacji w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej. Wytyczne dotyczące ewaluacji polityki spójności na lata 2021-2027 (dalej: Wytyczne) stanowiące uszczegółowienie i operacjonalizację postanowień zawartych w umowie

partnerstwa oraz w rozporządzeniu ogólnym, skierowane zostały do wszystkich instytucji uczestniczących w realizacji badań ewaluacyjnych, w tym przede wszystkim do jednostek ewaluacyjnych. Zgodnie z rozdziałem trzecim, plany ewaluacji sporządzane są dla każdego programu na cały okres programowania i zawierają wszystkie możliwe do zidentyfikowania na dany moment ewaluacje przewidziane do realizacji w perspektywie finansowej 2021-2027.

Następnie **Pan Adam Kobyłański** przedstawił szczegółowy harmonogram powstawania i przebieg konsultacji planu ewaluacji. Prace w powyższym zakresie rozpoczęły się już w lutym br., a w lipcu powstał pierwszy projekt Planu. Również w lipcu przeprowadzone zostały konsultacje dokumentu z podmiotami zaangażowanymi w realizację Programu. Po rozpatrzeniu i uwzględnieniu zgłoszonych w ramach konsultacji uwag, w dniu 8 sierpnia 2023 r. Zarząd Województwa Łódzkiego przyjął projekt Planu, który został przesłany do zaopiniowania do Krajowej Jednostki Ewaluacji w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej. Skorygowany projekt Planu, uwzględniający uwagi otrzymane z Ministerstwa, uzyskał pozytywną opinię we wrześniu 2023 r. W związku z powyższym w dniu 5 października 2023 r. Zarząd Województwa Łódzkiego przyjął Plan Ewaluacji FEŁ2027. W ramach konsultacji Planu z KM FEŁ2027, które odbyły się w październiku i listopadzie br., wpłynęły uwagi z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w kwestii konieczności wyraźniejszego wskazania, że w zaplanowanych badaniach ocena rezultatów interwencji zostanie przeprowadzona z wyszczególnieniem obszarów wiejskich, oraz ze SŁOM odnośnie badania numer 8 i lepszego dopasowania celu oraz pytań badawczych do zakresu przedmiotowego badania. Ponadto, **Pan Naczelnik** wspomniał o usunięciu z Planu, zgodnie z sugestiami Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, badania nr 14 dotyczącego szacowania wskaźnika rezultatu długoterminowego pn. *Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w postaci staży uczniowskich, uczestniczących w kształceniu lub pracujących w 6 miesięcy od ukończenia nauki*. Główną przesłanką było usunięcie przedmiotowego wskaźnika z listy wskaźników kluczowych EFS+ (również z listy wskaźników FST), z uwagi na jego niską wartość informacyjną przy równocześnie wysokich kosztach badania ewaluacyjnego oraz istotne trudności organizacyjne związane z pomiarem tego wskaźnika. Tym samym ostateczna wersja Planu Ewaluacji FEŁ2027 zostaje dziś przedłożona do zatwierdzenia przez Komitet.

Następnie **Pan Adam Kobyłański** przedstawił strukturę dokumentu. Podstawowym celem Planu ewaluacji FEŁ207 jest zapewnienie prawidłowego przebiegu badań zaplanowanych w ramach Programu. Plan przedstawia sposób organizacji procesu ewaluacji oraz prezentuje zaplanowane do realizacji badania. Zgodnie z Wytycznymi Plan składa się z 3 części, tj. z ramowego zakresu planu, organizacji procesu ewaluacji oraz spisu badań ewaluacyjnych. W części pierwszej wskazano cel, zakres Planu oraz sposób wymiany doświadczeń pomiędzy uczestnikami procesu ewaluacji. W części drugiej znajduje się opis procesu ewaluacji, z uwzględnieniem podmiotów biorących w nim udział. Przedstawiono tutaj także opis sposobu rozpowszechniania i wykorzystania wyników badań, opis zasobów niezbędnych do realizacji Planu, w tym

zasoby kadrowe oraz sposób zapewnienia odpowiedniej jakości ewaluacji. W części trzeciej przedstawiony został wykaz planowanych badań oraz ich uszczegółowione opisy w postaci fiszek. Zawarto tutaj również informacje na temat orientacyjnego budżetu Planu. **Pan Naczelnik** poinformował, że funkcję jednostki ewaluacyjnej dla FEŁ2027 pełni, podobnie jak w perspektywie 2014-2020, Wydział Ewaluacji w Departamencie Polityki Regionalnej, współpracujący ściśle z departamentami wdrażającymi, instytucjami pośredniczącymi i innymi jednostkami na szczeblu wojewódzkim (BPPWŁ, RCPS). Jednostka ewaluacyjna współpracuje również z wykonawcami badań ewaluacyjnych, co jest konsekwencją przyjętego modelu realizacji badań, tzw. ewaluacji zewnętrznych. Jest to model zalecany przez KE, który polega na zleceniu realizacji badań profesjonalnym firmom ewaluacyjnym w drodze przetargu, co zapewnia niezależność funkcjonalną ewaluatora od instytucji zarządzającej. Jednostka ewaluacyjna upublicznia wyniki przeprowadzonych ewaluacji. Raporty końcowe z badań zamieszczane są na stronie internetowej dotyczącej Programu, przekazywane do wiadomości członków Komitetu i Krajowej Jednostki Ewaluacji. Jednostka ewaluacyjna prowadzi także monitoring wdrożenia rekomendacji, współpracując w tym zakresie z adresatami rekomendacji i zamieszczając stosowne informacje w systemie wdrażania rekomendacji zarządzanym przez Krajową Jednostkę Ewaluacji. **Pan Adam Kobylański** przedstawił następnie typy i rodzaje badań ewaluacyjnych jakie przewidziano do realizacji w ramach Planu Ewaluacji FEŁ2027. I tak, realizowane będą ewaluacje procesowe tzw. on-going oraz ewaluacje wpływu, czyli ex-post. Pierwsze odnoszą się do działań realizowanych w trakcie wdrażanej interwencji i mają na celu ocenę jej funkcjonowania, w tym zidentyfikowanie problemów i zaproponowanie działań naprawczych. Ewaluacje ex-post przeprowadza się pod koniec wdrażania interwencji lub optymalnie po jej zakończeniu. Ich celem jest ocena efektów wdrażania oraz identyfikacja czynników sukcesu lub porażki, warunkujących powodzenie wdrażania programu. W Planie Ewaluacji FEŁ2027 przewidziano 12 badań podsumowujących efekty interwencji w ramach poszczególnych priorytetów Programu. Zaplanowana została także ewaluacja systemu wyboru projektów, ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów. To badanie rozpocznie się pod koniec 2024 roku. Ponadto, dwukrotnie oszacowana zostanie wartość wskaźnika rezultatu długoterminowego *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu*. Szacowanie to zostanie przeprowadzone w odniesieniu do uczestników projektów współfinansowanych z EFS+, jak również FST. Plan zakłada również trzykrotne przeprowadzenie w trakcie perspektywy 2021-2027 ewaluacji Strategii komunikacji FEŁ2027. W szczególności będzie ona dotyczyła oceny skuteczności działań informacyjno-promocyjnych. W ramach Planu możliwa będzie również realizacja tzw. badań ad-hoc, których nie można było zidentyfikować na etapie konstruowania Planu.

Podsumowując, **Pan Adam Kobylański** poinformował, że co do zasady podejście do realizacji badań ewaluacyjnych w perspektywie 2021-2027 nie uległo zmianie w stosunku do tego, które było stosowane w perspektywie 2014-2020. Przedłożony do zatwierdzenia Plan przedstawia zidentyfikowane obecnie potrzeby informacyjne.

Zgodnie z Wytycznymi może on jednak podlegać aktualizacji, która również wymaga zatwierdzenia przez Komitet. Zatwierdzony przez Komitet Plan Ewaluacji FEŁ2027 zostanie przekazany do KE i do Krajowej Jednostki Ewaluacji oraz zamieszczony na stronie internetowej poświęconej FEŁ2027.

W związku z brakiem dalszych głosów w dyskusji **Pan Marszałek** zarządził głosowanie nad Uchwałą nr 23/23 Komitetu Monitorującego program regionalny Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 z dnia 29 listopada 2023 roku w sprawie zatwierdzenia Planu ewaluacji programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027.

W głosowaniu wzięło udział 37 osób, oddano 37 ważnych głosów, w tym:

- 37 głosów „za” podjęciem uchwały,
- brak głosów „przeciw” jej podjęciu,
- brak głosów „wstrzymuję się”.

Tym samym uchwała została podjęta.

4. Informacja nt. Funduszu Sprawiedliwej Transformacji.

Na wstępie **Pani Małgorzata Misiak – Zastępca Dyrektora Departamentu Funduszu Sprawiedliwej Transformacji** przedstawiła wstępny projekt modelu wspierania przedsiębiorczości dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na obszarze transformacji (prezentacja w załączeniu). Proces tworzenia ww. modelu, wypracowany w ramach pomocy technicznej JTP Groundwork dobiega końca. Rozpoczęło go zidentyfikowanie już dostępnych na rynku systemów wspierania MŚP. W efekcie ustalono, że na terenie województwa łódzkiego MŚP mają do dyspozycji 120 takich programów, z czego 80% przewiduje wsparcie finansowe, 10% usługi konsultingowe, a 20% usługi szkoleniowe. Mimo, że dostępnych form jest dużo, MŚP skarżą się na brak zintegrowanej informacji o tych systemach, a także na fakt, że wsparcie jest rozproszone i nie ma zintegrowanych systemów wspierania. W lipcu, w Bełchatowie odbyły się warsztaty z udziałem 50 przyszłych beneficjentów (osób, które prowadzą już działalność gospodarczą lub chciałyby taką działalność rozpocząć), podczas których identyfikowano ich potrzeby. Wyniki z warsztatów zostały skonfrontowane podczas spotkań z instytucjami otoczenia biznesu, które miały miejsce w sierpniu. W listopadzie br. (8-9 listopada), podczas międzynarodowej konferencji w Łodzi nastąpiła wymiana wiedzy eksperckiej, a także przeprowadzono warsztat konsultacyjny. Odbyły się rozmowy z ekspertami z kraju i zagranicy na temat różnych form wspierania małych, średnich przedsiębiorstw. Instytucjom otoczenia biznesu zaprezentowano wstępny system wspierania MŚP na obszarze transformacji. Prowadzono również badania sondażowe i rozpoczęto proces konsultacji tego projektu. **Pani Dyrektor** zwróciła się również z prośbą do uczestników posiedzenia o przekazywanie swoich uwag i spostrzeżeń. W połowie grudnia model powinien być już gotowy.

Następnie **Pani Małgorzata Misiak** omówiła proponowaną strukturę programu. Program wspierania MŚP w ramach FST podzielono na 2 ścieżki: ścieżkę „A” –

inkubacji i ścieżkę „B” – rozwoju. Ścieżka inkubacji dostępna jest dla osób fizycznych, które chciałyby rozpocząć działalność gospodarczą, a także „młodych” przedsiębiorstw. Wsparcie to składałoby się z usług doradczych, a także grantów na rozpoczęcie działalności biznesowej, na startupy, do kwoty 500 000 zł. W trakcie pierwszej trzymiesięcznej fazy inkubacji uczestnik może dopracować swój pomysł biznesowy. Na tym etapie nie otrzymuje wsparcia finansowego, a jedynie szereg usług z zakresu doradztwa prawnego, księgowego, biznesowego, czy technicznego i technologicznego. Po 3 miesiącach uczestnik rejestruje firmę (w dowolnej w formie prawnej) i podpisuje umowę na grant finansowy w wysokości do 500 000 zł. W trakcie całego programu uczestnik otrzymuje także wsparcie managera inkubacji, który regularnie się z nim spotyka i wspólnie pilotują projekt. Przedmiotowy grant może zostać przeznaczony na wszystko to, co potrzebne jest do wprowadzenia na rynek zaplanowanego produktu czy usługi. Może zostać przeznaczony również na zakup środków trwałych, koszty zatrudnienia personelu, a także na koszty opieki nad osobami zależnymi. Dla wielu osób (szczególnie kobiet) koszty opieki nad osobą zależną (dzieckiem w wieku do lat 7, osobą starszą), możliwość refundowania takich kosztów w programie byłaby olbrzymią zachętą do rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej. Kwota 500 000 zł jest kwotą maksymalną. IZ ma świadomość, że dla wysoko technologicznych startupów kwota ta może być za mała. Z kolei na rozpoczęcie klasycznych działalności jest to kwota istotna. Jej konkretna wysokość będzie wynikała z planu akceleracji zatwierdzonego przez dany startup wspólnie z instytucją otoczenia biznesu i będzie wypłacana transzami. Pozyskanie kolejnej transzy grantów będzie uwarunkowane osiągnięciem kamieni milowych zrealizowanych na poprzednim etapie. Ścieżka inkubacji powinna zakończyć się do roku. Zaplanowano to w taki sposób, że pierwsza faza ma trwać maksymalnie 3 miesiące, a następnie będą 3 (maksymalnie 3-miesięczne) fazy akceleracji. Powyższy podział został dokonany w celu umożliwienia realizacji i rozliczenia kamieni milowych. Następnie **Pani Dyrektor** omówiła ścieżkę rozwoju, w ramach której przewidziano usługi doradcze dla przedsiębiorstw. Dostępny w tym zakresie katalog usług, które miałyby świadczyć instytucje otoczenia biznesu, nie jest z góry ustalony. Instytucje otoczenia biznesu są przygotowywane na to zapotrzebowanie rynkowe. Będzie to system całkowicie sterowany przez popyt. IZ zdaje sobie sprawę, że instytucje otoczenia biznesu mogą nie mieć stosownego potencjału kadrowego, dlatego w pierwszej fazie projektu będą one tworzyły kuźnię wysoko wykwalifikowanych doradców biznesowych i ekspertów, będą budowały sieć kontaktów, bazę personelu tak, aby móc zaspokoić zgłaszane przez firmy potrzeby na usługi doradcze. Usługi doradcze będą nakierowane na proces transformacji. Posłużono się kryterium, które jest już w FEŁ2027 stosowane: *Wpływ na transformację regionu*. IZ chciałaby wspierać te usługi doradcze i te firmy, które chciałyby odejść w swojej działalności od węgla brunatnego, zmniejszyć swą zasobochłonność, które chciałyby wdrażać innowacje, zwiększyć wykorzystanie rozwiązań ITC (poprzez cyfryzację, digitalizację), które chciałyby tworzyć nowe, jakościowe miejsca pracy. Idea jest taka, że firma istniejąca na obszarze transformacji, identyfikująca problem, chcąc wyjść poza swoje biznesowe status quo, otrzymuje 40 godzin darmowych usług doradczych skrojonych na miarę swoich

potrzeb. Jeśli to nie wystarczy dla realizacji celu, możliwych jest dodatkowych 40 godzin, ale już współfinansowanych przez zainteresowanego. IZ chciałaby, aby wsparcie ekspertów, doradców obejmowało także tzw. doradztwo peer-to-peer. Ważne będzie także zbudowanie bazy menedżerów, którzy odnieśli sukces i którzy chętnie podzielą się swoimi doświadczeniami z firmami potrzebującymi wsparcia. Tworząc ten element ścieżki, bazowano na doświadczeniach regionu Usti w Republice Czeskiej, gdzie podobny schemat cieszył się olbrzymim zainteresowaniem przedsiębiorstw, do tego stopnia, że firmy bardzo chętnie korzystały z pełnopłatnych godzin usług doradczych nawet po zakończeniu udziału w projekcie. W przypadku obu ścieżek ważne jest to, co też bardzo wybrzmiewało w przeprowadzonej analizie potrzeb, że po zakończeniu wsparcia firma zostaje z planem wdrożenia na przyszłość. Firmy wskazywały na to, że w momencie kiedy wsparcie unijne się kończy są zostawiane same sobie bez jakiegokolwiek pomocy i jest to dla nich problem. Dlatego IZ chce, aby obydwie ścieżki kończyły się planem wdrożenia opracowanej strategii. Ciekawym pomysłem, który pojawił się w trakcie prac nad projektem, jest to, że w tej ścieżce rozwojowej firma będzie otrzymywała do 20 000 zł grantu na wdrożenie usług doradczych. Czyli, jeśli doradztwo będzie się kończyło pewnymi wnioskami (np. co do konieczności zatrudnienia nowego personelu, zmodernizowania parku maszynowego), to firma będzie mogła dostać 20 000 zł w formie grantu na wdrożenie efektów doradczych w życie. Dziś jeszcze toczą się prace nad kilkoma aspektami tego projektu i jeśli uczestnicy posiedzenia Komitetu mogliby się podzielić swoimi doświadczeniami, to byłoby to dla IZ bardzo cenne. IZ będzie również wdzięczna za wszelkie opinie i komentarze. Wszystkie są analizowane, żadna nie pozostaje bez rozpatrzenia.

Na koniec **Pani Dyrektor** zwróciła uwagę na dwie kwestie. Pierwsza to trwałość biznesów. Startupy mają to do siebie, że nie każdy pomysł kończy się utworzeniem stabilnej, trwałej firmy. Z jednej strony IZ związana jest przepisami unijnymi wynikającymi z rozporządzenia ogólnego, a dotyczącymi trwałości inwestycji w MŚP i tych inwestycji produkcyjnych, w których powstały miejsca pracy – w przypadku przedsiębiorstw trwałość wynosi 3 lata. IZ zależy, aby przeżywalność startupów była duża, ale z drugiej strony IZ ma świadomość, że występuje naturalna „śmiertelność” takich przedsiębiorstw, szczególnie tych wysokotechnologicznych. Nie każdy wysokotechnologiczny startup kończy się sukcesem. Z obserwacji WUP dotyczących rozpoczynania działalności przez osoby fizyczne, które skorzystały z dotacji EFS wynika, że „przeżywalność” takich firm sięga 48%, czyli po 30 miesiącach od otrzymania wsparcia istnieje 48% firm, które takie dotacje pozyskały. Trwałość zatem to jedna kwestia nad którą IZ pracuje. Druga kwestia to wsparcie pomostowe, ważne dla osób fizycznych, które rozpoczynają działalność gospodarczą. IZ ma problem z demarkacją kosztów kwalifikowalnych dotyczących grantu właściwego i wsparcia pomostowego. IZ przez wsparcie pomostowe rozumie takie wsparcie finansowe, które w EFS stanowiło maksymalną kwotę minimalnego wynagrodzenia miesięcznego i które beneficjent mógł przeznaczyć na codzienne bieżące koszty prowadzenia działalności gospodarczej (na przykład na opłacenie składek na ubezpieczenie społeczne, pokrycie kosztów obsługi księgowej).

Uzupełniając, **Pani Dyrektor** poinformowała jeszcze, że w ramach udzielanego wsparcia premiowane będą przedsięwzięcia wpisujące się w regionalną strategię innowacji oraz w inteligentne specjalizacje. Promowane będą także projekty obejmujące swoim wpływem osoby, które pracowały lub pracują w kompleksie wydobywczo-energetycznym, kobiety, osoby młode – do 30 roku życia oraz dojrzałych mieszkańców obszaru transformacji – powyżej pięćdziesiątego roku życia.

Z kolei **Pani Monika Olszewska – Zastępca Członka Komitetu, Dyrektor Departamentu Funduszu Sprawiedliwej Transformacji**, przedstawiła bieżącą informację na temat wdrażania Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w ramach FEŁ2027 (prezentacja w załączeniu). Na wstępie podsumowała wyniki 4 naborów zakończonych we wrześniu br. dotyczących: kształcenia zawodowego w zakresie projektów infrastrukturalnych, kształcenia zawodowego w zakresie projektów społecznych, Podmiotowego Systemu Finansowania oraz OZE.

W ramach wszystkich 4 naborów wpłynęło 78 projektów o całkowitej wartości 1,215 mld PLN i wartości wnioskowanego dofinansowania w wysokości 937 mln PLN. Następnie **Pani Monika Olszewska** omówiła wyniki poszczególnych naborów w ujęciu liczbowym i kwotowym, a także wskazała etap na jakim znajdują się poszczególne nabory. Ponadto, zachęciła do korzystania z nowej strony internetowej poświęconej FEŁ2027, dostępnej pod adresem: www.funduszeue.lodzkie.pl, na której można znaleźć wszystkie niezbędne informacje na temat naborów.

W ramach naboru na *Kształcenie zawodowe* – projekty infrastrukturalne, można było uzyskać dofinansowanie na inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego i ustawicznego lub szkoleniową, tj. budowę, remont, modernizację, adaptację pomieszczeń i budynków na potrzeby prowadzenia kształcenia zawodowego, także z wyposażeniem. W tym przypadku alokacja okazała się większa niż kwota, o którą zawnioskowano w naborze. Zakończyła się już ocena formalna tych projektów i trwa ocena merytoryczna.

W naborze dotyczącym kształcenia zawodowego w zakresie projektów społecznych, tzw. miękkich, dofinansowanie można było uzyskać na tworzenie lub rozwój centrów kształcenia ustawicznego i zawodowego, a także na drugi typ projektu związany ze wsparciem kształcenia zawodowego w zakresie dostosowania do wymagań nowoczesnej, cyfrowej i neutralnej dla klimatu gospodarki. W tym naborze złożono trochę więcej projektów (10), a zawnioskowano o ponad 24 mln PLN. Zakończyła się już ocena merytoryczna tych projektów. Trwają negocjacje. W związku z tym, że Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji jest funduszem nowym, nie do końca jeszcze znanym, wnioskodawcy popełniali błędy, co skutkowało tym, że nie wszystkie projekty ocenę merytoryczną przeszły pozytywnie. Planowane jest ponowienie tych naborów.

Podsumowując nabór dotyczący PSF dla osób dorosłych, **Pani Dyrektor** poinformowała, że chodzi o usługi rozwojowe dla każdej osoby fizycznej, która pracuje na obszarze transformacji, chce z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje i kompetencje, czy też przekwalifikować się. Jest to wsparcie z wykorzystaniem bonów rozwojowych za pośrednictwem bazy usług rozwojowych.

Fundusze Europejskie
dla Łódzkiego

Dofinansowane przez
Unię Europejską

województwo
łódzkie

W tym przypadku alokacja okazała się niższa, niż suma zawnioskowanych środków. Wpłynęło co prawda tylko 7 projektów, w ramach których dofinansowanie przekroczyło 146 mln PLN. Zakończyła się ocena merytoryczna projektów. Kolejnym krokiem będzie etap negocjacji.

Największym zainteresowaniem cieszył się nabór na OZE. Wnioskodawcami były przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego z obszaru transformacji, ale wnioski składały także podmioty prywatne. Jeden z projektów okazał się wyjątkowo duży jeżeli chodzi o wartość. W przypadku pozostałych, wnioskowana kwota wsparcia była na podobnym poziomie. Tak duże zainteresowanie wynika przede wszystkim z faktu, że w ramach tego naboru można było sfinansować magazyny energii działające na potrzeby danego źródła OZE albo magazyny ciepła lub chłodu, gdyż w ramach naboru przewidziano 3 typy projektów, które można było wesprzeć funduszami unijnymi. Łącznie zawnioskowano o ponad 750 mln PLN w ramach 58 projektów. Robi to bardzo duże wrażenie, biorąc pod uwagę, że w ramach EFRR zawnioskowano o ponad 910 mln PLN w ramach aż 225 projektów. Porównując te dane widać, że projekty w ramach FST są bardzo dużymi projektami.

W dalszej kolejności **Pani Monika Olszewska** poinformowała, iż doszło do opóźnienia w ogłaszaniu naborów skierowanych do przedsiębiorców, spowodowanego rozbieżnościami w interpretacji kwestii inwestycji produkcyjnych prowadzonych przez duże przedsiębiorstwa. KE ma przedstawić swoje stanowisko w tej sprawie. Nie czekając jednak na nie, nabory zostaną uruchomione przy uwzględnieniu pewnych zmian wynikających ze względów ostrożnościowych, dotyczących możliwości aplikowania w tych naborach.

Następnie **Pani Dyrektor** przedstawiła harmonogram naborów w ramach Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Na początku grudnia br. planuje się ogłoszenie naboru w zakresie wsparcia inwestycji w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach zwiększających ich zdolności produkcyjne, dotyczących rozwiązań w zakresie przemysłu 4.0 oraz wdrożenia rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach. Alokacja na ten nabór zaplanowana została w wysokości 80 mln PLN. Ze względu na to, iż nie jest znana skala zainteresowania w tym zakresie, zaplanowana kwota jest kwotą wstępną, która może ulec zmianie.

Kolejny nabór, zaplanowany w połowie grudnia dotyczył będzie wsparcia infrastruktury badawczej lub aparatury badawczej niezbędnej do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych. Jest to nabór, w ramach którego przedsiębiorcy będą mogli uzyskać wsparcie dla swojego działu badawczo-rozwojowego, czy też działu technologicznego, w tym także zbudować od podstaw dział badawczo-rozwojowy, czy też centrum badawcze z wyposażeniem. Na ten nabór zaplanowano alokację w wysokości 30 mln PLN.

Jeszcze w grudniu uruchomiony zostanie nabór dotyczący wdrożenia innowacji i wyników prac badawczo-rozwojowych. Elementem dodatkowym w tym przypadku będzie możliwość wsparcia w ramach projektu tworzenia nowych modeli biznesowych, związanych z dostosowaniem produktu, czy usługi danego przedsiębiorstwa, pozwalającym wejść na nowy rynek. Można będzie również starać

się o wsparcie na stworzenie strategii w ramach internacjonalizacji. Szczegółowe informacje w tym zakresie zostaną określone w Regulaminie naboru, natomiast dużym ułatwieniem dla potencjalnych wnioskodawców będą z pewnością kryteria oceny projektów, które zostały uchwalone przez Komitet.

Kolejne 2 nabory, jakie planujemy w grudniu dotyczyć będą kształcenia zawodowego zarówno w odniesieniu do działań społecznych – miękkich, jak i inwestycyjnych – twardych. Wynika to z mniejszego, niż planowano zainteresowania w ramach poprzednich naborów w tym zakresie. Dodatkowo, o czym było już wspomniane, jakość projektów składanych w ramach Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji nie jest tak dobra jak w zakresie EFRR, czy EFS. Jako że jest to fundusz nowy, błędy pojawiające się we wnioskach o dofinansowanie mogą wynikać z nie do końca jeszcze pełnym rozeznaniem wszystkich wymagań wynikających z odpowiednich rozporządzeń, dokumentów i wytycznych.

Z kolei, **Pani Dyrektor** przedstawiła harmonogram naborów na rok 2024, przy czym zaznaczyła, iż jest on na bieżąco aktualizowany, co najmniej raz na 3 miesiące, biorąc pod uwagę zgłaszane potrzeby w zakresie ewentualnej zmiany terminu naboru np. jego przyspieszenia, bądź opóźnienia. I tak, na styczeń zaplanowany jest nabór dotyczący wsparcia badań lub dofinansowania zakupu usług badawczych. Chodzi o typowe projekty badawczo-rozwojowe, w ramach których wsparcie można uzyskać na projekty pilotażowe, czy demonstracyjne. Zgodnie z tym, co zostało dziś przez Komitet zatwierdzone, elementem niezbędnym w ramach tych projektów będzie nie tylko przeprowadzenie badań przemysłowych, eksperymentalnych, czy prac rozwojowych, ale także zadeklarowanie wdrożenia wyników tych badań do działalności przedsiębiorstwa. Kolejnym naborem planowanym w styczniu 2024 r. jest wsparcie transferu technologii oraz rozwoju współpracy między przedsiębiorcami a sferą badawczo-rozwojową. W lutym przeprowadzony zostanie nabór na rozwój usług dla firm, dotyczący wsparcia tworzenia nowych przedsiębiorstw przy udziale instytucji otoczenia biznesu i inkubatorów przedsiębiorczości, który oparty zostanie na systemie wsparcia MŚP wypracowanym we współpracy, w ramach wsparcia doradczego JTP Groundwork. Na marzec zaplanowano nabór dotyczący wdrożenia rozwiązań w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym w przedsiębiorstwach, a na maj w inwestycje w infrastrukturę służącą świadczeniu usług społecznych i instytucjonalizacji, o ile kwestie poruszane podczas dzisiejszego posiedzenia w zakresie deinstytucjonalizacji zostaną rozwiązane. Kolejne nabory planowane są w miesiącach wakacyjnych. Będzie to rozwój cyfrowych baz danych, a także wsparcie inwestycji służących zagospodarowaniu terenów zdegradowanych lub pogórnich. Są to nabory dotyczące trzeciego typu działań, związanych z przestrzenią w transformacji. Natomiast jesienią kontynuowane będą działania środowiskowe związane z ochroną środowiska, przyrodą, remediacją, rekultywacją terenów zdegradowanych. W październiku będzie to nabór na projekty dotyczące zagospodarowania terenów zdegradowanych na cele środowiskowe, zaś w grudniu na działania na rzecz usunięcia lub zmniejszenia zanieczyszczenia elementów środowiska. Projekty będą mogły dotyczyć badań określających sposób rekultywacji oraz ich przeprowadzenia.

Na zakończenie **Pani Monika Olszewska** wspomniała również, że reprezentanci Departamentu FST biorą aktywny udział we wszystkich wydarzeniach w regionie poświęconych kwestii transformacji. Chodzi na przykład o spotkania w ramach Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego, czy Grupy Roboczej do spraw Sprawiedliwej Transformacji przy Komitecie Monitorującym, której kolejne, trzecie już posiedzenie zaplanowano w grudniu. Bardziej szczegółowo Pani Dyrektor odniosła się do wydarzenia, jakim była międzynarodowa konferencja „Rola systemów wsparcia MŚP w sprawiedliwej transformacji”, zorganizowana w Łodzi w dniach 8 i 9 listopada 2023 r. Brali w niej udział przedstawiciele KE, polskich regionów górniczych: Dolnego Śląska, Wielkopolski i Śląska, regionów górniczych z UE: Danii, Estonii i Niemiec, a także przedstawiciele z obszaru transformacji województwa łódzkiego. Konferencja została zorganizowana w ramach wsparcia doradczego JTP Groundwork świadczonego przez firmę Guidehouse reprezentowaną przez Panią Wiktorię Beckmann, która obecna jest również podczas dzisiejszego posiedzenia Komitetu. Celem konferencji była dyskusja o wspólnych problemach i wyzwaniach regionów transformacji. Odbył się również szeroki panel o roli kobiet w procesie transformacji, o tym jak kobiety mają się odnaleźć w tym procesie. W ramach konferencji została również zorganizowana wizyta w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej, gdzie była możliwość zapoznania się z doświadczeniami start-upów i dyskusji. **Pani Dyrektor** wyraziła zadowolenie z powodu wysokiej frekwencji na konferencji, aktywnej dyskusji, a także udziału przedstawiciela KE – Pana Grzegorza Orawca w panelu otwierającym.

Pan Grzegorz Orawiec podziękował za przedstawione informacje. Odnosząc się do wsparcia w ramach JTP Groundwork, podziękował całemu zespołowi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego zaangażowanemu w ten projekt. Jest to bardzo ważne działanie, które ma na celu wypracowanie bardzo konkretnego produktu, jakim jest schemat wsparcia dla przedsiębiorczości, MŚP i start-upów w obszarze sprawiedliwej transformacji. Podziękował również za aktywność wszystkich uczestników międzynarodowej konferencji zorganizowanej w ramach wsparcia JTP Groundwork w Łodzi i za praktyczną dyskusję. Bardzo budująca jest aktywność lokalnych NGO na obszarze bełchatowskim, w tym prowadzonych przez kobiety. Na koniec, **Pan Grzegorz Orawiec** zapytał, czy w ramach czterech zakończonych już naborów udało się uruchomić 14% alokacji FST oraz czy oszacowany został poziom alokacji, która zagospodarowana zostanie w ramach naborów planowanych do końca przyszłego roku, jeżeli uda się te plany zrealizować.

Pani Monika Olszewska poinformowała, że w ramach zaplanowanych na przyszły rok naborów określone zostały również szacunkowe kwoty alokacji, które zostaną postawione do dyspozycji wnioskodawców. Dużym testem będą nabory, które uruchomione zostaną w grudniu, czyli pierwsze nabory dla przedsiębiorców. Zakładano, że w ramach naborów uruchomionych do tej pory, uda się zagospodarować maksymalnie 500 milionów złotych. Jednak finalizując nabory we wrześniu okazało się, że uda osiągnąć się więcej. Na przykład w przypadku naboru na OZE założono alokację w wysokości 107 milionów złotych, a w projektach które wpłynęły w odpowiedzi na nabór wnioskowana kwota alokacji sięgnęła 750 mln

złotych. Również w ramach naborów, które zostaną uruchomione w grudniu, wskazane zostały kwoty przewidzianej na nie alokacji. Na zwiększenie zdolności produkcyjnych MŚP, przemysł 4.0, a także efektywność energetyczną założono kwotę 80 mln złotych. Choć w przypadku OZE i PSF, założona alokacja okazała się mniejsza od zainteresowania, to już w odniesieniu do naboru na kształcenie zawodowe przeznaczona alokacja okazała się za duża. I dlatego między innymi nabory w powyższym zakresie zostaną ponowione. Dzięki takiemu przetestowaniu zainteresowania możliwe będzie bardziej realne planowanie, w tym również kwoty alokacji przeznaczonej na dany nabór.

Pan Grzegorz Orawiec ponowił prośbę o wskazanie poziomu alokacji, która została już uruchomiona oraz chociażby szacunków odnośnie tej, która zostanie uruchomiona do końca tego roku, a następnie do końca roku przyszłego.

Pan Piotr Adamczyk poinformował, iż stosowna informacja zostanie przekazana jutro.

Pani Aleksandra Gawlikowska-Fyk – Członek Komitetu, reprezentująca Forum Energii odniosła się do przedstawionych prezentacji i pogratulowała pracy związanej ze wsparciem przedsiębiorstw. Zadanie związane z aktywizacją przedsiębiorców z obszaru transformacji, czy też szerzej – w kontekście transformacji, jest to bardzo trudne. W odniesieniu do proponowanych konkursów i ich zakresu, **Pani Aleksandra Gawlikowska-Fyk** zapytała, czy nie ma możliwości, żeby w większym stopniu wesprzeć społeczeństwo obywatelskie. Wspomniany warsztat dotyczący aktywizacji kobiet to jest dokładnie to, co w tym trudnym regionie jest potrzebne, również pod kątem szerzenia informacji. Z jednej strony projekty powinny służyć transformacji, czyli zastępowaniu miejsc pracy, ale z drugiej strony, szczególnie na początku procesu transformacji, aktywizacja społeczeństwa obywatelskiego jest bardzo istotna i należałoby tę kwestię wziąć pod rozważenie. Być może inni członkowie Komitetu mają w tym zakresie więcej doświadczeń. Na koniec przypomniała, że do końca stycznia 2024 r. region musi przedłożyć aktualizację terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji oraz zapytała, jak w związku z tym przebiegają prace z tym związane i jaki jest ich harmonogram.

Pani Katarzyna Czytrzyńska – Członek Komitetu, reprezentująca organizację pozarządową Fundację „Równe Szanse dla Środowiska LEDgo”, pogratulowała opracowania narzędzia wsparcia dla MŚP i zapytała, czy byłaby szansa, żeby zaimplementować je również do rozwiązań związanych z rozwojem działalności gospodarczej w organizacjach pozarządowych, które borykają się z bardzo podobnymi problemami rozwojowymi jak osoby, które chciałyby podjąć prowadzenie działalności gospodarczej oraz czy ewentualnie jest w ogóle taka szansa, żeby rozszerzyć takie wsparcie w ramach FEŁ2027 poza obszar sprawiedliwej transformacji.

Pan Piotr Czarzasty – Członek Komitetu, reprezentujący Forum Związków Zawodowych odniósł się do aktualizacji terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji. Podczas ostatniego posiedzenia grupy roboczej ds. sprawiedliwej transformacji podjęto decyzję, że przedstawione zostanie wspólne stanowisko w tej

sprawie. Grupa robocza przygotowała uchwałę i prawdopodobnie w dniu 11 grudnia br., na kolejnym posiedzeniu grupy roboczej zostanie ona poddana pod głosowanie. Obecnie jest analizowana w departamencie prawnym IZ. Następnie **Pan Piotr Czarzasty** poinformował, że dołącza się do pytań zadanych przez Panią Aleksandrę Gawlikowską-Fyk.

Pan Tadeusz Polak – Członek Komitetu, Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej odniósł się do kwestii aktualizacji terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji województwa łódzkiego. Zauważył, że temat z jednej strony jest prosty, a z drugiej złożony o tyle, że biorąc pod uwagę podział kompetencji wiadomo w jaki sposób rozkładają się one pomiędzy poziom regionalny i krajowy. Poziom regionalny odpowiada za łagodzenie skutków transformacji, natomiast poziom krajowy za transformację energetyczno-klimatyczną w Polsce. Tutaj ukłon w stronę KE, ponieważ szanse, że województwo łódzkie otrzyma możliwość wykorzystania środków Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji były stosunkowo nieduże. Udało się jednak wynegocjować z Komisją możliwość wykorzystania tych środków z jednym zastrzeżeniem. Mianowicie, że do końca stycznia 2024 roku przedstawimy uzupełniony plan o wymagane elementy, czyli wskaźniki określające postęp procesu transformacji w Polsce. W Programie wpisano wprost, że władze polskie przedstawiają aktualizację terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji, który jest załącznikiem do Programu. Zatem zmiana terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji musi zostać przeprowadzona w trybie zmiany Programu. Zgodnie z wcześniejszą koncepcją, projekt terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji uchwalany był przez Zarząd Województwa Łódzkiego, jako odrębny dokument. Ostatecznie stał się on załącznikiem do FEŁ2027. O tym, że aktualizacja Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji polegać ma na uzupełnieniu go o wskaźniki obrazujące proces realizacji transformacji energetyczno-klimatycznej w Polsce, było wiadome od samego początku wszystkim stronom: rządowej, władzom regionalnym i Komisji Europejskiej, która zgodziła się na warunkowe uruchomienie FST w ramach FEŁ2027. Problem od początku pozostaje ten sam. PGE jako właściciel kompleksu górniczo-energetycznego w Bełchatowie ma swoje plany dotyczące strategii działania spółki i od samego początku twierdził, że nie może ich powszechnie ujawniać. Możliwe jest wyłącznie przekazanie ich do Ministra Aktywów Państwowych, który zdecyduje o ich upublicznieniu. Cały czas toczono rozmowy, zarówno na poziomie zarządu województwa, dyrektorów, również ministra i prezesa PGE, aby niezbędne dane uzyskać. W pewnym zakresie są one już znane Komisji Europejskiej. Zostały przekazane jeszcze w czasie pełnienia funkcji Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej przez Pana Waldemara Budę. Wiadomo także, że zainteresowane instytucje również tymi danymi dysponują. Nie można jednak wpisać do terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji żadnych wskaźników, dopóki nie zostaną oficjalnie przekazane przez Ministra Aktywów Państwowych. Rozmowy na ten temat toczyły się już podczas negocjacji FEŁ2027. Już wtedy wskazywano, że wyznaczony przez Komisję Europejską na koniec stycznia 2024 r. termin przekazania zaktualizowanego terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji nie jest korzystny z różnych przyczyn. Do tej pory nie zmieniła się polityka energetyczna

Polski przyjęta przez rząd w 2021 r., a także plan na rzecz klimatu opracowany w 2019 r. Co prawda Rada Ministrów przyjęła założenia dotyczące aktualizacji, nie wiadomo jednak, czy prace są prowadzone. Ze strony Ministerstwa Klimatu udało się uzyskać informację, że prace nad tymi dokumentami nie będą przyspieszane wyłącznie na potrzeby zmiany terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji w województwie łódzkim. Zatem w zasadzie sytuacja nie zmieniła się o tyle, że nadal formalnie obowiązują te same dokumenty. Poza toczącymi się rozmowami na poziomie dyrektorów IZ i Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (głównie Departament Programów Regionalnych), w czerwcu br. wystosowano formalne pismo do Ministerstwa Aktywów Państwowych i dopiero w październiku br. uzyskano odpowiedź, że wszelkie dane zawarte w terytorialnym planie sprawiedliwej transformacji województwa łódzkiego są aktualne. Jeśli chodzi o politykę energetyczno-klimatyczną Polski, w dokumentach rządowych założono, że ze względu na bezpieczeństwo energetyczne kraju proces transformacji nie będzie rewolucyjny, ale ewolucyjny, przywołując konflikt na Ukrainie. Obecnie, dodatkowo doszedł konflikt na Bliskim Wschodzie. Państwa europejskie bardzo inwestują w przemysł obronny i wojskowy. Zatem aspekt dotyczący dostarczania energii jest nadal bardzo istotny. Konflikt na Bliskim Wschodzie raczej będzie się rozwijał. Szanse żeby to się zmieniło są raczej niewielkie. Biorąc zatem pod uwagę te wszystkie aspekty, a także moment formowania się nowego rządu Polski, należy spodziewać się pewnego spowolnienia działalności na poziomie krajowym. Dlatego już na etapie negocjacji wystosowano wobec KE prośbę o przesunięcie terminu ze stycznia do końca marca. Nie udało się to, ale ważne jest uzyskanie, choć warunkowe, dostępu do FST, który już w województwie łódzkim jest wdrażany w różnych obszarach wymagających wsparcia. Plany na przyszłość są równie ambitne. W sprawę pozyskania danych do aktualizacji terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji osobiście zaangażowany jest także Pan Marszałek Grzegorz Schreiber, który wystosowywał pisma do Ministra Aktywów Państwowych oraz prowadził bardzo intensywne, nieformalne rozmowy. Nie wiadomo jak będzie wyglądała sytuacja w najbliższym czasie na poziomie krajowym, natomiast region jest gotowy w bardzo szybkim czasie, po uzyskaniu wymaganych danych zmodyfikować terytorialny plan sprawiedliwej transformacji, ponieważ nie przewiduje się w tym przypadku prowadzenia szerokich konsultacji, jak to miało miejsce przy opracowaniu pierwszej wersji planu, przy zachowaniu wszystkich rygorów wynikających z przepisów prawa. Niestety czasu zostało bardzo mało. Byłby cień szansy, gdyby informacje od strony rządowej przekazane zostały w grudniu br. Obawy, że tak się nie stanie są jednak duże. Sprawa nadal zatem pozostaje otwarta. Byłoby wielką stratą, obok utraty środków FST, zmarnowanie potencjału jaki powstał w przedmiotowym obszarze. Chodzi tutaj zarówno o stworzoną w Urzędzie Marszałkowskim strukturę, jak i zaangażowanie wszystkich podmiotów zainteresowanych sprawiedliwą transformacją regionu bełchatowskiego, w tym Grupy roboczej do spraw sprawiedliwej transformacji w ramach Komitetu, jak również zespołu funkcjonującego w ramach WRDS. Od dwóch lat działa powołany przez Zarząd Województwa Łódzkiego Pełnomocnik, który ma bardzo szerokie kompetencje, jeśli chodzi o koordynowanie spraw związanych z transformacją

regionu bełchatowskiego, w tym w odniesieniu do wdrażania funduszu, promocji, prowadzenia rozmów z przedstawicielami strony samorządowej, rządowej czy organizacji społecznych. Na zakończenie **Pan Dyrektor** jeszcze raz podkreślił, że starania o pozyskanie danych niezbędnych do zaktualizowania terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji trwają w zasadzie od kiedy wiadomym się stało, że taki plan w województwie powstanie i w tej kwestii do chwili obecnej nic się nie zmieniło. Z drugiej strony zrozumiałe jest także, że Komisja Europejska oczekuje, żeby Polska pokazała kierunek i tempo planowanego procesu transformacji. Należy jednak pamiętać, że w trakcie negocjacji dzięki wspólnemu zrozumieniu sytuacji udało się warunkowo, ale jednak uzyskać dla województwa łódzkiego środki z FST.

Pani Monika Olszewska odpowiadając na pytanie Pani Katarzyny Czytrzyńskiej wyjaśniła, że instytucje nie będące MŚP nie mają możliwości korzystać ze wsparcia skierowanego na rozwój przedsiębiorczości na obszarze transformacji. Zwróciła uwagę, że model wsparcia opiera się na udziale tzw. operatorów, którymi będą instytucje otoczenia biznesu i które będą dystrybuować środki do sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Następnie, powołując się na zapisy wynikające ze Szczegółowego Opisu Priorytetów **Pani Dyrektor** wymieniła możliwych beneficjentów przedmiotowego wsparcia, którymi mogą być: MŚP, ośrodki innowacji, instytucje otoczenia biznesu, klastry załączkowe i wzrostowe oraz uczelnie. Podziękowała jednak za głos w tej sprawie stwierdzając, że być może zostanie wypracowane jakieś rozwiązanie, by wspomóc również instytucje nienależące do sektora MŚP. **Pani Monika Olszewska** zwróciła także uwagę, że w ramach działania 1.5 *Konkurencyjność MŚP FEŁ2027* jest typ projektu, umożliwiający podobne wsparcie. Nabór na powyższe działanie, zgodnie z harmonogramem, zostanie ogłoszony w terminie 3-24 stycznia 2024 r. i będzie prowadzony przez Centrum Obsługi Przedsiębiorcy. Zapewne te same obwarowania jak w Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji występują również w Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego, jednak ostatecznie słowo w tej kwestii należy do COP.

Pan Piotr Czarzasty powracając do tematu aktualizacji terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji i korzystając z obecności przedstawiciela Komisji Europejskiej wyraził wątpliwość, co do możliwości przeprowadzenia tego procesu w wyznaczonym terminie do końca stycznia 2024 r., a właściwie, zgodnie z zapisem w Programie, do stycznia. Zaznaczył, że może warto skupić się na prośbie o przedłużenie tego terminu do marca 2024 r. Zauważył, że przeprowadzenie prac do stycznia może być utrudnione z uwagi na obowiązujące chociażby Komitet terminy na zatwierdzenie zmian. Skoro konsultacje społeczne mają zostać ograniczone zapytał, z kim w takim razie zaktualizowany dokument będzie konsultowany, kto będzie mógł zgłaszać ewentualne zmiany, uwagi i opinie oraz w jakiej formule zostanie to przeprowadzone. Wyraził opinię, że w powyższym temacie powinna wypowiedzieć się również Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego. Biorąc również pod uwagę, że nie wiadomo w chwili obecnej kto obejmie rządy w Polsce, należy poważnie przemyśleć podejście do tego tematu. Na zakończenie poprosił Pana Grzegorza Orawca o pomoc w przedłużeniu terminu na aktualizację TPST.

Pan Tadeusz Polak wyjaśnił, iż formalnie w tym przypadku nie będzie chodziło o konsultacje w celu zgłaszania uwag i propozycji zmian, gdyż aktualizacja sprowadzać się będzie do ujęcia w dokumencie kilku wskaźników określonych dla roku 2026 i 2028, które zostaną zamieszczone w Planie informacyjnie. Natomiast IZ chciałaby, aby z tymi zmianami zapoznał się Komitet Monitorujący oraz członkowie funkcjonujących grup i zespołu konsultacyjno-doradczego, w skład którego wchodzi przedstawiciele wszystkich 35 gmin obszaru transformacji. Wprowadzanie innych zmian, czy też doprecyzowań, będzie kolejnym krokiem. Wówczas dokument zostanie poddany konsultacjom. Obecnie trzeba w pierwszej kolejności skupić się na dopełnieniu wymogu postawionego przez Komisję Europejską. Formalny wniosek do Komisji Europejskiej o przesunięcie terminu na przedłożenie aktualizacji terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji nie został jeszcze przedstawiony, jeśli jednak tak się stanie **Pan Dyrektor** wyraził nadzieję, że jako opiekun regionu Pan Grzegorz Orawiec będzie przekonywał władze w Komisji Europejskiej, że takie działanie jest zasadne, gdyż wdrażanie Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w regionie realizowane jest bardzo dobrze, a środki finansowe są wykorzystywane w racjonalny sposób.

Pani Małgorzata Zakrzewska omówiła w skrócie procedurę związaną ze zmianą Programu, która wynika ściśle z przepisów. Przygotowany przez IZ projekt zmiany Programu zostanie przedłożony Komitetowi Monitorującemu, mającemu 10 dni roboczych na zapoznanie się z przekazanym materiałem. W tym samym czasie odbędą się spotkania informacyjne na forum różnych gremiów, które zajmują się tematyką transformacji. Równocześnie IZ wystąpi do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego i do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o opinię w sprawie odstąpienia od wymogu przeprowadzenia Oceny oddziaływania na środowisko, a także do Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej o opinię na temat zgodności zmian Programu z Umową Partnerstwa i wytycznymi. Dopiero po uzyskaniu wszystkich wymaganych dokumentów, IZ będzie mogła przyjąć zmieniony Program i przekazać go do Komisji Europejskiej. **Pani Małgorzata Zakrzewska** dodała również, że wszędzie tam gdzie będzie to możliwe, terminy zostaną maksymalnie skrócone oraz w razie potrzeby zorganizowane zostaną dodatkowe posiedzenia Zarządu Województwa Łódzkiego, w celu jak najszybszego przepracowania zmian Programu. IZ jest gotowa proceduralnie i czeka na pojawienie się oficjalnych informacji, aby móc je wprowadzić i rozpocząć procedurę zmiany FEŁ2027.

Pan Piotr Adamczyk potwierdził, że Zarząd Województwa Łódzkiego jest gotowy aby jak najszybciej wszystko przepracować, wyrażając równocześnie nadzieję, na poparcie i zrozumienie ze strony Komisji Europejskiej.

Pani Katarzyna Czyrzyńska podziękowała za przedstawione informacje i powróciła do kwestii wsparcia organizacji pozarządowych, doprecyzowując swoje pytanie odnośnie możliwości zaimplementowania wypracowanego w ramach FST narzędzia do naborów WUP, odnoszących się do rozwoju ekonomii społecznej. W jej opinii w większości odpowiadałoby ono na potrzeby NGO w zakresie procesu ekonomizacji.

Z kolei **Pani Aleksandra Gawlikowska-Fyk** powracając do tematu aktualizacji terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji zgodziła się, że do aktualizacji potrzebnych jest tylko kilka danych, które znacząco nie zmieniają dokumentu. Przypomniała również, że są to dane PGE, które pokazują, że do 2030 roku region ograniczy produkcję energii elektrycznej o 75%, a Komisja Europejska wymaga pokazania kroków milowych wyznaczonych przez PGE w tym procesie dla roku 2026 i 2028. Nie są to zatem dane, które muszą być wypracowane od nowa, a problem dotyczy przekazania ich przez Ministerstwo Aktywów Państwowych. **Pani Aleksandra Gawlikowska-Fyk** zapytała, czy IZ potrzebuje wsparcia w tym procesie ze strony jej organizacji oraz czy będzie podjęty kontakt w tej sprawie z nowo zaprzysiężoną Panią Minister Aktywów Państwowych.

Pan Grzegorz Orawiec zgodził się, że Program negocjowany był przy dużej niepewności, ale ostatecznie udało się pozytywnie dla województwa łódzkiego zamknąć negocjacje na przełomie listopada i grudnia 2022 r., z wyjątkowym rozwiązaniem przyznania środków FST, pod warunkiem przekazania niezbędnych danych w styczniu 2024 r. Komisja Europejska również przyjęła na siebie zobowiązanie sprawnego odniesienia się do przekazanych danych. Wszystkie strony zaakceptowały wówczas przyjęte zasady. **Przedstawiciel KE** ze zrozumieniem przyjął informacje na temat podejmowanych przez ponad rok starań w celu pozyskania niezbędnych danych, biorąc również pod uwagę niesprzyjające okoliczności zewnętrzne jakimi jest m.in. wojna na Ukrainie. Potwierdził, że Komisja Europejska oczekuje tych danych od władz Polski, zgodnie z obowiązującymi kompetencjami na szczeblu rządowym i regionalnym. Chodzi po prostu o uszczegółowienie danych nt. redukcji CO₂ i określenie kamieni milowych na rok 2026 i 2028 w ramach tego procesu. Wymagane są 4 rodzaje danych: planowane wydobycie węgla brunatnego, zużycie węgla brunatnego, produkcję energii elektrycznej z węgla brunatnego i redukcję emisji CO₂. Komisja Europejska nie może odnosić do nieoficjalnych danych i potrzebuje wiarygodnego dokumentu w tym zakresie. Do chwili obecnej nie wpłynęła ze strony polskiej żadna korespondencja w tej sprawie, stąd w dalszym ciągu obowiązują pierwotne ustalenia. Odnosząc się do oczekiwań, iż będzie pilotował sprawę regionu w Komisji Europejskiej zwrócił uwagę, że z uwagi na rotacyjny charakter pracy w KE nie ma pewności, czy w przyszłym roku będzie w dalszym ciągu pełnił funkcję opiekuna województwa łódzkiego. Na zakończenie **Pan Grzegorz Orawiec** wyraził nadzieję, że proces uda się jednak pozytywnie zakończyć.

Pan Łukasz Chłędzyński poprosił Panią Katarzynę Czyrzyńską o doprecyzowanie, czy chodzi jej o działania wobec ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, czy o tzw. *capacity building*.

Pani Katarzyna Czyrzyńska potwierdziła, że miała na myśli *capacity building*.

Pan Łukasz Chłędzyński poinformował, że przedstawiona koncepcja jest zupełnie nowa i nie została jeszcze wdrożona, należy zatem poczekać na jej ostateczną wersję uwzględniającą zgłoszone uwagi i sugestie, i dopiero wówczas zastanowić się nad możliwością jej wykorzystania. Choć z pewnością nie przy obecnej alokacji, która

jest inna niż początkowo założono oraz biorąc pod uwagę rekomendacje, które dotąd wskazywały na wsparcie innego typu, o charakterze bardziej szkoleniowym, trenerskim i mentorskim. W momencie kiedy koncepcja będzie już w pełni gotowa oraz okaże się uzasadniona, będzie można wziąć pod uwagę jej wdrożenie.

Pan Tadeusz Polak poinformował, że Instytucja Zarządzająca będzie się kontaktować w sprawie danych do aktualizacji terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji z nowym Ministrem Aktywów Państwowych. **Pan Dyrektor** zaznaczył, że równie ważną kwestią jak wysyłanie pism, są wszelkie działania i ustalenia nieformalne, będące punktem wyjścia do formalnych rozwiązań, tak jak to się dzieje na przykład na szczeblu Komisji Europejskiej. Jeszcze raz przypomniał, że z formalnych działań, w ostatnich dniach zostało podpisane przez Pana Marszałka pismo do Ministra Aktywów Państwowych. Zapewnił także, że dokładane są wszelkie możliwe starania, aby niezbędne dane pozyskać. Jednocześnie wyraził zrozumienie dla oczekiwań KE, aby dane obrazujące proces odchodzenia od wykorzystania węgla brunatnego wynikały z formalnie obowiązujących dokumentów, gdyż każdą ze stron obowiązują pewne regulacje i normy prawne. Sprawa jest dużej wagi, ale istnieje wzajemna wola współpracy między Instytucją Zarządzającą, a Komisją Europejską, by zamierzony cel osiągnąć. **Pan Dyrektor** wyraził nadzieję, że Komitet Monitorujący także wykaże się zrozumieniem, kiedy trzeba będzie skrócić termin na zapoznanie się z przekazanym materiałem i głosowanie w sprawie aktualizacji terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji. Na zakończenie podkreślił, że znaczącą rolę w tym procesie odgrywają wzajemne zrozumienie i współpraca.

5. Zmiana Wytycznych dotyczących komitetów monitorujących na lata 2021-2027, w zakresie zapisów dot. konfliktu interesów.

Pani Małgorzata Zakrzewska zwróciła uwagę, że temat budzi wiele kontrowersji i pytań. Poruszany był już także na pierwszym posiedzeniu Komitetu. W celu wypracowania konsensusu niezbędne jest zrozumienie podejścia do tej kwestii w zmienionych Wytycznych. Temat omawiany już był również na spotkaniu grupy roboczej do spraw regulaminu, która zapoznała się z proponowanymi rozwiązaniami. Przekazane uczestnikom prac Komitetu materiały zawierają zmienione wytyczne dotyczące komitetów monitorujących, w których usunięto zapis, że konfliktem interesów nie jest głosowanie nad uchwałami w sprawie kryteriów wyboru projektów przez osoby wyznaczone do KM przez podmioty, które mogą być potencjalnymi wnioskodawcami projektów i wobec których te kryteria mogłyby być stosowane. W ślad za tym wskazane zostało, że do członków KM i ich zastępców stosuje się artykuł 61 rozporządzenia finansowego. W związku z tym uczestnictwo tych osób w pracach KM, w tym zatwierdzanie kryteriów, przede wszystkim stosowanych wobec podmiotów, które delegowały je do KM, wymaga każdorazowej weryfikacji istnienia ewentualnego konfliktu interesów. Kwestia ta powinna zostać szczegółowo rozpisana w Regulaminie działania Komitetu. W ramach korespondencji przesłana została również prezentacja, którą Ministerstwo przedstawiło na spotkaniu z instytucjami zarządzającymi, zawierająca podstawowe informacje dotyczące jak konflikt interesów należy rozumieć, co należy brać pod uwagę badając możliwość jego ewentualnego wystąpienia. Przekazany został również jako przykład, zmieniony

Regulamin Komitetu Monitorującego Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027, a także propozycja zmiany zapisu paragrafu 10 dotyczącego zapobiegania konfliktom interesów i stosowania reguły jawności i przejrzystości, w Regulaminie działania Komitetu Monitorującego FEŁ2027. Na wstępie zapisano ogólne stwierdzenie, że Komitet prowadzi prace w sposób jawny i przejrzysty, co nie powinno budzić żadnych wątpliwości. W drugim punkcie wskazano, że konflikt interesów występuje wtedy kiedy bezstronne i obiektywne pełnienie funkcji przez członka, zastępcę członka lub też osobę wskazaną w paragrafie 2 ust. 12 czyli osobę, która ma upoważnienie do zastępowania członka lub zastępcy, jest zagrożone z uwagi na przesłanki wskazane w artykule 61 rozporządzenia finansowego, który został w całości przytoczony. Odnosząc się do zgłoszonych sugestii, aby nie wpisywać w Regulamin Komitetu pełnego brzmienia tego artykułu, **Pani Dyrektor** zwróciła uwagę, że pominięcie zapisów wynikających wprost z rozporządzenia nie zmieni faktu, że będą one nadal obowiązywać. W punkcie trzecim wskazano, że konflikt interesów może wystąpić wtedy, kiedy Komitet podejmowałby rozstrzygnięcia w sprawach indywidualnych danej osoby czyli jeśli decyzja dotyczyłaby danej osoby lub też taka osoba miałaby indywidualny interes gospodarczy bądź też osobisty w podjęciu danej decyzji przez Komitet. Nie jest to w żadnym razie tożsame z konfliktem podmiotu wchodzącego w skład Komitetu. Z kolei, wpisany został także, funkcjonujący już w Regulaminie działania Komitetu Monitorującego FEŁ 2027, zapis z wytycznych mówiący, że nie jest konfliktem interesów posiadanie statusu eksperta, o którym mowa w rozdziale 17 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 i jednocześnie pełnienie funkcji członka lub zastępcy w komitecie monitorującym. Punkt piąty wskazuje, że obowiązkiem każdego członka i zastępcy jest zgłoszenie informacji w dwóch przypadkach. Po pierwsze, o wystąpieniu konfliktu interesów, w sytuacji kiedy nie ma wątpliwości co do jego zaistnienia. Po drugie, o ryzyku wystąpienia konfliktu interesów, w sytuacji kiedy nie ma co do tego pewności, a jedynie wrażenie, że być może występuje. Kolejne punkty dotyczą przyjętej w powyższym zakresie procedury. Informacje dotyczące wystąpienia konfliktu interesów lub możliwości wystąpienia ryzyka konfliktu interesów należy zgłaszać do Sekretariatu Komitetu, a także wskazane jest, aby równolegle trafiały one do podmiotu, który delegował członka lub zastępcę członka do składu Komitetu. Zgłoszenie wystąpienia konfliktu interesów oznacza konieczność całkowitego wyłączenia się z prac w odniesieniu do opiniowania dokumentów, udziału w dyskusjach, czy głosowania. Nie wystarczy samo wstrzymanie się od głosu w trakcie głosowania. Można to traktować jako swoistą nieobecność. W takiej sytuacji podmiot zgłaszający, aby zapewnić w dyskusji nad procedowanym materiałem udział społeczności którą reprezentuje oraz zagwarantować jej interes, ma prawo wyznaczyć innego swojego przedstawiciela, w przypadku którego konflikt interesów nie występuje. Taka osoba jest wówczas uprawniona do zgłaszania uwag, do zabierania głosu w ramach dyskusji i do podejmowania decyzji w ramach głosowania nad uchwałami. W drugim przypadku, kiedy zaistnieje ryzyko wystąpienia konfliktu interesów (w przypadku wątpliwości co do jego wystąpienia) i zostanie ono zgłoszone do Sekretariatu Komitetu, stosowna

informacja przekazywana jest Przewodniczącemu Komitetu, a najbliższe posiedzenie Komitetu rozpoczyna się od dyskusji i debaty nad ewentualnym wyłączeniem z prac Komitetu osoby, która takie ryzyko zgłosiła. Równoczesne zgłoszenie tej samej informacji do podmiotu delegującego, może skutkować, jeszcze przed podjęciem decyzji przed Komitetem o ewentualnym wyłączeniu z prac Komitetu osoby zgłaszającej możliwość wystąpienia ryzyka konfliktu interesów, wyznaczeniem przez podmiot innego swojego przedstawiciela, aby zapewnić reprezentację swojego środowiska w pracach Komitetu. Może wystąpić również sytuacja kiedy członek lub zastępca podejrzewając, że może dojść do konfliktu interesów, zgłasza taką informację bezpośrednio na posiedzeniu Komitetu. Jeśli w wyniku dyskusji Komitet podejmie decyzję o wyłączeniu takiej osoby z prac Komitetu, a podmiot wcześniej nie wyznaczył innej osoby do reprezentowania interesów swojego środowiska, wówczas nie jest on reprezentowany w pracach Komitetu w odniesieniu do których wystąpił konflikt interesów. W punkcie dziewiątym doprecyzowano, że w przypadku konfliktu interesów niewystarczające jest samo wyłączenie się z głosowania, czy też wstrzymanie się od głosu, a wymagane jest całkowite wyłączenie się z prac Komitetu w odniesieniu do tematów, których konflikt interesów dotyczy. Pozostałe punkty, czyli 10. i 11., mówią odpowiednio o konieczności prowadzenia rejestru zgłoszeń konfliktu interesów oraz, że zapisy w powyższym zakresie nie dotyczą obserwatorów. Po spotkaniu udostępnione zostanie jeszcze pismo z Ministerstwa wskazujące rekomendacje do uwzględnienia w ramach prac nad implementacją przedmiotowych zapisów Wytycznych do regulaminów komitetów monitorujących. Rekomendacji jest 6. Według opinii IZ proponowane zapisy uwzględniają pięć z nich. Po pierwsze, wskazany został obowiązek weryfikacji istnienia konfliktu interesu i wyłączenia się z działań w przypadku jego wystąpienia. Po drugie, wprowadzono tak zwaną instytucję wyłączenia się z prac komitetu w przypadku kiedy konflikt Interesów istnieje. Po trzecie, uwzględniona została zarówno opcja konfliktu interesów, o którym wiadomo, że z pewnością występuje, ale również przypadek okoliczności, które taki konflikt mogą stanowić, czyli inaczej możliwość wystąpienia ryzyka konfliktu interesów. Czwarta rekomendacja mówi o umożliwieniu zgłaszania powyższych informacji do przewodniczącego komitetu monitorującego, co również zostało uregulowane. Piąta rekomendacja posługiwanie się w regulaminach pojęciami konfliktu interesów, oraz okoliczności, które taki konflikt mogą stanowić, czyli z jednej strony 100% pewność, a z drugiej niepewność i chęć zgłoszenia na wszelki wypadek. Ostatnia rekomendacja mówi o przeprowadzaniu z własnej inicjatywy wszelkiego rodzaju działań weryfikujących, czego na chwilę obecną propozycja IZ nie uwzględnia, gdyż wydaje się, że proponowane obecnie zapisy są wystarczające.

Pani Małgorzata Zakrzewska podkreśliła, że zdaje sobie sprawę z tego, że będzie z pewnością dużo pytań w tej sprawie oraz prośb o wyjaśnienie i doprecyzowanie. Zaznaczyła, że zgłaszane w ramach Komitetu uwagi nie są z automatu, za każdym razem oraz w 100 procentach uwzględniane. Zawsze przechodzą rygorystyczną analizę pod kątem zgodności z zapisami programu i obowiązujących przepisów. Są przedmiotem dyskusji z Ministerstwem, które prowadzi prace nad wytycznymi, z Komisją Europejską, z którą program był negocjowany. Po drugie, Komitet,

przynajmniej dotychczas, nie podejmował decyzji w odniesieniu do indywidualnych Beneficjentów. Przyjmowane całościowe pakiety kryteriów stosowane są w odniesieniu do działań. Zatem, proponowane zmiany, które utrudniają dostęp do wsparcia, są bardziej rygorystyczne, odnoszą się do wszystkich beneficjentów, którzy będą potencjalnie aplikowali w ramach naboru. Analogicznie, jeśli proponowane są ułatwienia, stosowane będą wobec wszystkich wnioskodawców. Zupełnie innymi instancjami są: komitet monitorujący, który przyjmuje kryteria, instytucja zarządzająca, która ostatecznie zatwierdza projekty składane w ramach naboru oraz niezależni eksperci dokonujący oceny merytorycznej, na której opiera się wybór projektów. Zauważyła, że w chwili obecnej nikt nie wie, kto, w jakim konkursie i ile projektów złoży, w związku z tym jest to ogromna niewiadoma. Przykładem może być wspomniany już dziś nabór w zakresie OZE, na który przeznaczona alokacja była o wiele mniejsza, niż wnioskowana w ramach zgłoszonych projektów, które nie wiadomo z jakim wynikiem przejdą dalsze etapy oceny. Ponadto wskazała na odległość w czasie pomiędzy decyzjami podejmowanymi na posiedzeniu Komitetu, a decyzjami o aplikowaniu o środki w ramach przyszłych naborów. Należy również zwrócić uwagę na to, że partnerzy reprezentowani w Komitecie, są przedstawicielami swojego środowiska. Dlatego zgłaszane przez partnerów uwagi nie mogą być utożsamiane z osobą członka lub zastępcy członka w Komitecie. Są to reprezentanci swoich środowisk i po to zostali do Komitetu powołani, żeby konsultować się w ramach swoich środowisk, zbierać pytania, propozycje usprawnień, które następnie w pakiecie są zgłaszane do IZ. Ponieważ, jak to już wiele razy było powiedziane, każda uwaga jest bardzo cenna, powoduje powrót do zapisów, ich analizę pod kątem tego, czy są zrozumiałe i nie budzą wątpliwości interpretacyjnych oraz czy nie wymagają jednak wprowadzenia korekt. Często zgłaszane propozycje zmian mają także charakter techniczny, zatem ciężko mówić o tym, żeby ktoś miał jakiś partykularny interes we wskazaniu ewidentnych błędów, czy niespójności. A zatem, pomiędzy pracą nad kryteriami a decyzją o wzięciu udziału w naborze, podejmowanych jest wiele różnych działań decydujących o ostatecznym jego kształcie, co wyklucza pewność, że uda się konkurs ukończyć pozytywnie i uzyskać wsparcie.

Pan Grzegorz Orawiec podziękował za propozycję rozwiązań, które implementują przepisy unijne obowiązujące od 2018 roku. W ocenie KE są one bardzo merytoryczne, wyważone i rzeczowe.

6. Sprawy różne.

W związku z brakiem głosów w tym punkcie, **Pan Piotr Adamczyk** poinformował, iż kolejne posiedzenie Komitetu planowane jest w dniu 15 lutego 2024 r. W najbliższym czasie uczestnikom prac Komitetu zostanie przesłany do zaopiniowania wstępny projekt harmonogramu posiedzeń na 2024 r.

Pan Grzegorz Orawiec poinformował, że ze względu na wcześniejsze zobowiązania nie będzie mógł uczestniczyć w planowanym na dzień 15 lutego 2024 r. posiedzeniu. Zaznaczył jednak, że w jego zastępstwie w spotkaniu uczestniczyć będzie inny

przedstawiciel DG REGIO bez względu na to, czy będzie to posiedzenie w trybie online, hybrydowym, czy stacjonarnym.

Pan Marszałek podziękował za informację i dodał, że w tym momencie nie zdecydowano jeszcze o formie najbliższego posiedzenia Komitetu.

Wobec braku dalszych głosów **Zastępca Przewodniczącego Komitetu, Pan Piotr Adamczyk** podziękował wszystkim zebranych za aktywny udział oraz dyskusję i zamknął obrady.

**Zastępca Przewodniczącego
Komitetu Monitorującego
program regionalny Fundusze
Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027**

Piotr Adamczyk
/podpisano elektronicznie/

Załączniki do protokołu:

- 1) Porządek obrad,
- 2) Lista uczestników spotkania,
- 3) Uchwała nr 20/23 Komitetu Monitorującego program regionalny Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 z dnia 29 listopada 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zatwierdzenia kryteriów wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 w zakresie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wraz z informacją nt. głosowania,
- 4) Uchwała nr 21/23 Komitetu Monitorującego program regionalny Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 z dnia 29 listopada 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zatwierdzenia kryteriów wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 w zakresie Europejskiego Funduszu Społecznego+ wraz z informacją nt. głosowania,
- 5) Uchwała nr 22/23 Komitetu Monitorującego program regionalny Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 z dnia 29 listopada 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zatwierdzenia kryteriów wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027

w zakresie Funduszu Sprawiedliwej Transformacji wraz z informacją nt. głosowania,

- 6) Uchwała nr 23/23 Komitetu Monitorującego program regionalny Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 z dnia 29 listopada 2023 r. w sprawie zatwierdzenia Planu ewaluacji programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 wraz z informacją nt. głosowania,
- 7) Prezentacja pn. Plan Ewaluacji programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027,
- 8) Prezentacja pn. Wsparcie szyte na miarę MŚP – konsultacje,
- 9) Prezentacja pn. Fundusze Europejskie dla Łódzkiego w transformacji.

Przygotował: Sekretariat Komitetu Monitorującego program regionalny Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027

Łódź, dnia 16 stycznia 2024 r.